

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

ULUSLARARASI EMİR TİMUR VE TİMURLULAR RÖNESANSI SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON
AMIR TIMUR AND THE TIMURID
RENAISSANCE

6-7 Ekim 2026 | October 6-7, 2026
ANKARA

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI
BOOK OF ABSTRACTS

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Özbekistan Büyükelçiliği

TEMURLUK TARİHİ DEVLET MÜZESİ
THE STATE MUSEUM OF TEMURID HISTORY

Uluslararası Emir Timur ve Timurlular Rönesansı Sempozyumu

*International Symposium on
Amir Timur and the
Timurid Renaissance*

6-7 Ekim 2026
October 6-7, 2026

ANKARA
AYBÜ Milli İrade Yerleşkesi

TAKDİM

Emîr Timur, 14. yüzyılın ikinci yarısında kurduğu Timurlu Devleti ile Türkistan, İran, Kafkasya ve Kuzey Hindistan’a uzanan geniş bir coğrafyada siyasi birliği sağlamıştır. Semerkand ve Herat başta olmak üzere imparatorluğun merkezleri, bu dönemde bilim, sanat, mimarî ve edebiyatta bir altın çağ yaşayan kültür başkentlerine dönüşmüştür. Uluğ Bey’in astronomi çalışmaları ve Ali Şir Nevaî’nin Çağatay Türkçesiyle kurduğu edebiyat geleneği, tarih yazımında “Timurlu Rönesansı” olarak anılan bu birikimin başlıca göstergeleridir.

2026 yılı, Emîr Timur’un doğumunun 690. yılına denk gelmektedir. Bu yıl dönümü hem Özbekistan’da hem uluslararası akademik çevrelerde geniş bir anma ve yeniden değerlendirme sürecine vesile olmaktadır. Özbekistan’ın resmî söyleminde bu miras, geçmişin ilmi-kültürel birikimini bugünün gelişim hedefleri ile buluşturan “Üçüncü Rönesans” vizyonu çerçevesinde ele alınmaktadır: İlk Rönesans, İslam medeniyetinin klasik dönemini, ikincisi ise Timurlular çağını temsil etmektedir. Timur ve haleflerinin bıraktığı miras, bu vizyon içinde güncel bir referans noktası olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) olarak bizler, köklü Türk devlet geleneklerinin ve ortak kültürel hafızamızın akademik ve bilimsel zeminde incelenmesine büyük bir hassasiyet ve önem vermekteyiz. Bu yaklaşımın bir ürünü olarak akademi bünyesinde hayata geçirdiğimiz kapsamlı çalışmalarımızdan biri, yayımladığımız **“Emir Timur ve Mirası”** adlı eserdir. Timur’un tarih sahnesindeki özgün rolünü, siyasi-askeri dehasını ve Timurlu hanedanının Türk-İslam medeniyetine kazandırdığı ilim, sanat ve düşünce birikimini çok boyutlu olarak ele alan bu kıymetli eser, alanında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Uluslararası akademik iş birliklerimizi güçlendirmek ve bu zengin birikimi küresel ölçekte daha geniş kitlelerle buluşturmak amacıyla, söz konusu eserimizi halihazırda İngilizce ve Özbekçe diline de tercüme etmekteyiz.

Bu çerçevede düzenlenen “Uluslararası Emîr Timur ve Timurlular Rönesansı Sempozyumu”, Timur’un siyasi-askeri mirasını ve Timurlu hanedanının kazandırdığı bu büyük birikimi disiplinlerarası bir yaklaşımla ele almayı, Türkiye, Özbekistan ve diğer ülkelerden araştırmacıları ortak bir akademik zeminde bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Sempozyum, alana güncel araştırmalarla yeni bir literatür kazandırmayı ve Timurlu mirasının bugünün Türk dünyası ve uluslararası bilim camiası için taşıdığı anlamı tartışmaya açmayı hedeflemektedir.

Prof. Dr. Muzaffer Şeker

TÜBA Başkanı

SEMPOZYUM KURULLARI

Şeref Kurulu

Dr. Ilkhom Khaydarov | Özbekistan Büyükelçisi

Prof. Dr. Muzaffer Şeker | Türkiye Bilimler Akademisi

Prof. Dr. Ali Cengiz Köseoğlu | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Rixsiyeva Gulchehra Shavkatovna | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Doç. Dr. Xurshid Turg'unovich Fayziev | Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Feridun M. Emecen | İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. Azmi Özcan | Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Hüseyin Tutar | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Qudratulla Sharipovich Omonov | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Prof. Dr. Kenan Olgun | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Karimov Nodir Rahmonqulovich | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel | İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Qosimjon Sodiqov | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Prof. Dr. Muhammed Bilal Çelik | Sakarya Üniversitesi

Prof. Dr. Hayrunnisa Alan | İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim Şahin | Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Sıddık Çalık | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Zsombor Tibor Rajkai | Ritsumeikan Üniversitesi

Prof. Dr. Cem Korkut | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Altay Tayfun Özcan | Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Prof. Dr. Bahattin Çelik | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Bakijon Tuhliyev | Nzami Gencevi Taşkent Devlet Pedagoji Üniversitesi

Prof. Dr. Akartürk Karahan | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Prof. Dr. Salih Yılmaz | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Tuba Tombuloğlu | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Zharas Akhan | Astana Uluslararası Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Tuğrul | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Ensar Macit | Atatürk Üniversitesi

Doç. Dr. Askarov Mirzoxid Maxammadjono'g'li | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Doç. Dr. Fayziev Xurshid Turg'unovich | Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi

Doç. Dr. Yusuf Albayrak | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Madraimov Askariy Abdumajidovich | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Doç. Dr. Asrorxo'jaeva Ma'muraxon Abrorxo'jaqizi | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Dr. Davronbek Olimjonov | Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi

Dr. Günel Rahimli | Batı Kaspi Üniversitesi

Dr. Kemal Yavuz Ataman | Bağımsız Araştırmacı

Dr. Bahram Karju Ajirli | Hemedan Seyyid Cemaleddin Esedabadi Üniversitesi

Dr. Mikail Devebakan | Bağımsız Araştırmacı

Dr. Muhammed Emin Koçak | Bağımsız Araştırmacı

Dr. Rakkuş Korkmaz | Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Fatih Bostancı | Ardahan Üniversitesi

Dr. Ahmet Korkmaz | Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Öğr. Gör. Ayten Rahimova | Sumqayıt Devlet Üniversitesi

Karimov Islomxo'ja | Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Tuba Tombuloğlu | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet Tuğrul | Türkiye Bilimler Akademisi

Dr. Abdumalik Tuychibaev | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Akademik Sekreteryaya

Arş. Gör. Mustafa Kemal Sağlam | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Arş. Gör. Fatma Süheyla Gani | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Arş. Gör. Sefa Köse | Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Emir Timur ve Mirası (2. Baskı)

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Feridun M. Emecen, Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel ve Prof. Dr. Muhammed Bilal Çelik editörlüğünde hazırlanan kitap, 37 akademisyenin kaleme aldığı 33 makaleden oluşuyor. Timur ve sonrası dönemin siyasi, askeri, kültürel, ekonomik ve ilmi yönlerini farklı disiplinler ışığında ele alıyor; Timurluların teşkilat yapısından mimariye, dil ve edebiyattan dini hayata kadar pek çok konuyu kapsıyor. Timur'un bir stratejist olarak detaylandırılmasının yanı sıra karakteri, liderliği, büyük bir imparatorluğa dönüşme sancıları içindeki Osmanlıların gazi hükümdarı Yıldırım Bayezid ile olan bağlantıları, Timur ve Beyazid'in yollarının nasıl kesiştiği, Timur'un batı ve doğu literatüründe döneminin çağdaşlarıncı nasıl tanımlandığı gibi başlıkları derinlemesine değerlendiriyor ve akıllardaki soru işaretlerini cevaplıyor. Timur'un imparatorluğunun mirasçısı olan devletler, Özbek ve Babürlüler, siyasi ilişkiler, Timurlu teşkilatı ve etkileri, dini anlayışlar, tasavvufi yapılar, mimari, kitap sanatları ve modern anlamda Timur imajını farklı bakış açılarıyla okura sunuyor.

SEMPOZYUM PROGRAMI

6 Ekim 2026, Salı

09:00 - 09:30 | Kayıt

09:30 - 10:30 | Açılış Programı

- **Protokol Konuşmaları**

10:30 - 11:15 | Açılış Konferansı

- **Prof. Dr. Hayrunnisa Alan**, *Timur'un Türk ve Dünya Tarihindeki Yeri*

11:15 - 11:30 | Kahve Arası

11:30 - 13:00 | 1. Oturum: Ankara Savaşı ve Anadolu Seferleri

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Hayrunnisa Alan**

- **Prof. Dr. Gulchehra Rixsiyeva**, *Timurlular Döneminde Klasik Özbek Edebî Dilinin Devlet Yönetimindeki Yeri*
- **Doç. Dr. Yusuf Albayrak & Prof. Dr. Bahattin Çelik**, *Ankara Savaşı Savaş Alanı Araştırmaları*
- **Prof. Dr. Sıddık Çalık**, *Ankara Savaş Alanı Tartışmaları*
- **Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel**, *Ankara Savaşı Sonrasında Emir Timur'un Anadolu'daki Faaliyetlerine ve İzmir'in Fethine Bir Bakış*

13:00 - 14:00 | Öğle Yemeği

14:00 - 15:30 | 2. Oturum: Devlet Yapısı, Kurumlar ve Askerî Teşkilat

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Kenan Olgun**

- **Dr. Mikail Devedakan**, *Timurlu Devleti'nde Elçilerin Karşılama Protokolü*
- **Dr. Askari Madraimov**, *Timurlu Devlet Yapısının Tarihi: Bâbürnâme Örneğinde Bir İnceleme*
- **Dr. Muhammed Emin Koçak**, *Emîr Timur Döneminde Askerî Elit: Tümen Komutanları Üzerinden Bir İnceleme*

15:30 - 15:45 | Kahve Arası

15:45 - 17:15 | 3. Oturum: Siyasî Tarih ve Resmî Belgeler

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Muhammed Bilal Çelik**

- **Prof. Dr. Quدراتulla Omonov**, *Timurlular Dönemi Belgecilik Normları ve Osmanlı Hükümlerlik Kültürü: Fatih Sultan Mehmed Zafer Yarlığının Siyasî-İdeolojik İncelemesi*
- **Prof. Dr. Altay Tayfun Özcan**, *Mignanelli'nin Vita Tamerlani Adlı Eserine Göre Timur'un Türkiye Seferi*
- **Doç. Dr. Xurshid Fayziev**, *Timurlu Saltanatında Sultan Ebu Said Mirza'nın Yeri ve Dış Siyaseti*
- **Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Korkmaz**, *Timurlu Diplomatik İlişkilerinde Az Bilinen Bir Kaynak: Nasrullâh b. Abdülmü'min Münşî-yi Semerkandi'nin Münşeât'ında Timurlu-Muzafferî İlişkileri*

19:00 | Gala Yemeği

7 Ekim 2026, Çarşamba

09:30 - 11:00 | 4. Oturum: Edebiyat ve Yazma Eserler

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ensar Macit

- **Prof. Dr. Muhammed Bilal Çelik**, *Timurlu Rönesansının Mirası: 1507 Sonrasında Herat Kültürünün Dolaşımı ve Yeniden Biçimlenmesi*
- **Prof. Dr. Kasımcan Sadıkov**, *Timurlular Döneminin Değerli Bir Eseri Olarak Bahtiyarnâme'nin Uygur Yazılı Nüshası*
- **Dr. Öğr. Üyesi Rakkuş Korkmaz**, *Geç Timurlular Zamanında Dârüüşşifâ Tabipliği: Mülket Ağa'nın Herat'ta Yaptırdığı Dârüüşşifâ'ya Tabip Atanmasına Dair Menşur*
- **Bakijon Tuhliyev**, *Devletşah Semerkandî Tezkiresi: Timurlular Dönemi Edebiyat Araştırmalarının Nadir Bir Örneği*

11:00 - 11:15 | Kahve Arası

11:15 - 12:45 | 5. Oturum: Bölgesel Faaliyetler ve Ekonomi

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Tuba Tombuloğlu

- **Prof. Dr. Nodir Karimov**, *Timurlular Döneminde Siyasî Bir Kurum Olarak Tirmiz Seyyidleri*
- **Prof. Dr. İbrahim Şahin**, *Emir Timur'un Tire'de Kaldığı "Balbınarı" Yaylası ve Yaylada Bıraktığı Miras: Sultan Kızı Yatırı, Tekke, Cami, Namazgah*
- **Doç. Dr. Ensar Macit**, *Timurluların Azerbaycan Faaliyetlerinin Kaynakları Üzerine Bir İnceleme*
- **Dr. Öğr. Üyesi Fatih Bostancı**, *Timurlu Ekonomisinin Yükselişinde Tacirlerden Alınan Vergilerin Önemi*

12:45 - 14:00 | Öğle Yemeği

14:00 - 15:30 | 6. Oturum: Kimlik, Tarihî Bellek ve Kültürel Miras

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel**

- **Prof. Dr. Salih Yılmaz**, *Türk Devletleri Teşkilatı: Ortak Kimliğinin Oluşmasında Özbekistan ve Özbek Etkisi*
- **Doç. Dr. Mirzohid Askarov**, *Emir Timur ve Timurlular Mirasının Millî Kimlik Bilincindeki Önemi*
- **Dr. Öğr. Üyesi Mamurahon Asrorhocayeva**, *Özbekistan-UNESCO: Emir Timur ve Timurluların Tarihi ve Kültürel Mirasından Modern Uluslararası Kültürel Diyaloğa Doğru*
- **Dr. Davronbek Olimjonov**, *Bâbürlü Devleti'ne Ait Eserlerin Dünya Müzelerinde Saklanması ve İncelenmesi Meseleleri*

15:30 - 15:45 | Kahve Arası

15:45 - 17:15 | 7. Oturum (Çevrimiçi): Dış İlişkiler ve Meşruyet Stratejileri

Oturum Başkanı: **Doç. Dr. Zharas Akhan**

- **Öğr. Gör. Benövşe Celalzade**, *Emir Timur'un İzmir Seferi ve Liman Kailesinin Fethi*
- **Doç. Dr. Zharas Akhan**, *Emir Timur ve Batı Avrupa Monarşileri: Orta Çağ Avrasya Diplomasisi ve Kıtalararası İttifaklar*
- **Prof. Dr. Zsombor Tibor Rajkai**, *Çin Kaynaklarında Timurlu İmparatorluğu: Timurlu-Ming İlişkilerine Dair Teori ve Yaklaşımlar*
- **Doç. Dr. Sona Meherremova**, *Timurluların Altın Orda Devleti ile İlişkileri*
- **Dr. Bahram Karju Ajirli**, *Konya'dan Herat'a: Timurlu Dönemi İran Kültür Havzasında Mevlânâ Mirasının Aktarımı*
- **Arş. Gör. Mircavid Ağalarov**, *Beylagan'ın Yeniden Canlandırılması: Timurlu Dönemine Ait Arkeolojik İzler*
- **Öğr. Gör. Ayten Rahimova** | Sumqayıt Devlet Üniversitesi , *Kaynaklar ve Seyahatnameler Işığında Emir Timur'un Meşruyet Stratejileri*

18:00 | Akşam Yemeği

TİMURLU RÖNESANSININ MİRASI: 1507 SONRASINDA HERAT KÜLTÜRÜNÜN DOLAŞIMI VE YENİDEN BİÇİMLENMESİ

Prof. Dr. Muhammed Bilal Çelik

Sakarya Üniversitesi | bcelik[at]sakarya.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8246-134X

Özet

1507’de Muhammed Şibânî Han’ın Herat’ı ele geçirmesi, Timurlu hanedanının şehirdeki siyasî hâkimiyetine son vermiştir. Ancak Sultan Hüseyin Baykara döneminde oluşan kültürel birikim bu tarihte ortadan kalkmamıştır. Bu bildiride, yaklaşık 1507-1540 yılları arasında Herat’ta yetişen tarihçi, şair, hattat ve ressamların farklı siyasî merkezlerle yönelişi ile metin ve yazmaların dolaşımı incelenecektir. Bu çalışma, Timurlu döneminde Herat’ta şekillenen kültürel unsurların Mâverâünnehr, Safevî İranı, Kâbil ve Hindistan’da nasıl kullanıldığı ve yeni şartlar altında nasıl değiştiği sorusuna odaklanmaktadır. İncelemede Vâsîfî’nin *Bedâyi’u l-vekâyi’i*, Hândmîr’in *Habîbü’s-siyer*’i, Bâbü’r-ün *Bâbürnâme*’si, sanatçılar ve kitap üretimi hakkında bilgi veren çağdaş kayıtlar ile farklı merkezlerde tamamlanan veya yeniden düzenlenen yazmalar kullanılacaktır. Her güzergâh kültürel taşıyıcı, hareketin biçimi, yeni hami veya kurum, aktarılan unsurun geçirdiği değişim ve kanıtın gücü olmak üzere beş açıdan karşılaştırılacaktır. Vâsîfî’nin Mâverâünnehr’de aktardığı Herat hafızası ve Mîr Ali Herevî’nin Buhara’daki hat faaliyeti, Safevî İranı’nda Bihzâd’ın sanatçı kimliği ve şöhreti, Hindistan’da ise Hândmîr’in yolculuğu ve değişen himaye şartlarında sürdürdüğü tarihçilik ele alınacaktır. Kâbil, doğrudan Herat aktarımının bir örneği olarak değil, Timurlu hanedan mirasının yeni bir siyasî çevrede nasıl kullanıldığını gösteren karşılaştırma vakası olarak değerlendirilecektir. Bildiride, 1507 yılının Herat kültürünün sonu değil, bu kültürün dolaşım şartlarının değiştiği bir dönüm noktası olduğu savunulacaktır. Böylece Herat mirasının yeni saraylarda aynen tekrarlanmadığı, seçildiği, değiştirildiği ve yeni siyasî amaçlara göre yeniden biçimlendirildiği gösterilecektir.

Anahtar Kelimeler

Herat, Timurlu kültürel mirası, kültürel dolaşım, Mâverâünnehr, Safevî ve Bâbürlü sarayları

THE LEGACY OF THE TIMURID RENAISSANCE: THE CIRCULATION AND RESHAPING OF HERAT CULTURE AFTER 1507

Abstract

Muhammad Shibani Khan's conquest of Herat in 1507 brought Timurid political rule in the city to an end. However, the cultural accumulation formed during the reign of Sultan Husayn Bayqara did not disappear at the same time. This paper will examine the movement of historians, poets, calligraphers, and painters trained in Herat, as well as the circulation of texts and manuscripts, between approximately 1507 and 1540. This study focuses on how the cultural elements that took shape in Herat during the Timurid period were used and transformed under new conditions in Transoxiana, Safavid Iran, Kabul, and India. The study will draw primarily on Vasifi's *Bada'i' al-Waqa'i'*, Khwandamir's *Habib al-Siyar*, Babur's *Baburnama*, contemporary records concerning artists and book production, and manuscripts completed or rearranged in different political centres. Each route will be compared through five criteria: the cultural carrier, the form of movement, the new patron or institution, the transformation of the transferred element, and the strength of the available evidence. The discussion of Transoxiana will focus on Vasifi's selective account of Herat's cultural memory and Mir Ali Haravi's calligraphic activity in Bukhara. The section on Safavid Iran will examine Bihzad's artistic reputation and its use within a new courtly setting. Khwandamir's journey to India and his continuation of historical writing under changing patrons will provide the clearest example of the documented transfer of Herat-specific knowledge. Kabul, by contrast, will be treated not as a direct case of transmission from Herat but as a comparative example showing how the broader Timurid dynastic legacy was used in a new political environment. The paper will argue that 1507 should be understood not as the end of Herat's cultural influence but as a turning point in the conditions of its circulation. It will show that this legacy was not simply reproduced in new courts; rather, it was selected, modified, and reshaped according to new political purposes.

Keywords

Herat, Timurid cultural legacy, cultural circulation, Transoxiana, Safavid and Baburid courts

EMİR TİMUR’UN TİRE’DE KALDIĞI “BALBINARI” YAYLASI VE YAYLADA BIRAKTIĞI MİRAS: SULTAN KIZI YATIRI, TEKKE, CAMİ, NAMAZGAH

Prof. Dr. İbrahim Şahin

Ege Üniversitesi | ibrahim.sahin[at]ege.edu.tr

ORCID: 0000-0002-0167-2568

Özet

Evliya Çelebi, 1671 yılında Hac yolculuğu sırasında güzergahı üzerinde Aydın’dan Tire’ye geçerken “Balbinarı” adında bir yayladan söz etmektedir. Kendisinin de bir hafta konakladığını söylediği yaylada Kanuni’nin Rodos Seferi dönüşü 40 gün kaldığını yazmakta ve yaylada onun yapıp ettiklerinden söz etmektedir. Yüzyıllar içinde unutulmuş olan bu yayla, coğrafi ve sözlü kaynakların karşılaştırılmasına dayalı, *tarihî coğrafya ve tarihî silikyeradbi-lim (historical mikrtponymy)* yöntemle yapılan geçmişe yönelik inceleme neticesinde geçtiğimiz yıllarda tespit edilmiştir. Ancak Çelebi’nin yaylada Kanuni’ye mâl ettiği tüm bilgilerin esasen Timur’la ilgili olduğu fark edilmiştir. Çelebi’nin kendisinin Osmanlı sarayı ile yakın ilişkileri ve Timur’un Osmanlı hanedanıyla mücadelesi sebebiyle yayladaki Timur’la ilişkili güzel hatıraları Kanuniye mâl ettiği değerlendirilmiştir. Böylece Ankara Savaşı sonrası Timur’un Tire’de kaldığı, ancak hiçbir kaynakta adı açıkça geçmeyen yer tespit edilmiştir. Üzerinde, yerleşim kurulmasıyla köye dönüşen yayla günümüzde Büyükkemerdere Köyü olarak anılmaktadır. Ahalisi arasında Timur’la ilgili hikayeler halen anlatılmaktadır. Evliya Çelebi’nin Kanuni’ye mâl ederek anlattığı pek çok bilginin (cami, tekke, namazgah, pınar isimleri) izleri tespit edilebilmektedir. Yayla sakinlerinin anlattığı bilgilerden biri de yaylada Timur’un kızının mezarı olduğudur. Sultankızı adıyla anılan mezar günümüzde yatıra dönüşmüştür. Bu çalışmada, tüm bu bilgiler değerlendirilmiş ve Sultankızı yatırında yattığı söylenen Timur’un kızıyla ilgili tarihî bilgiler ışığında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Timur, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Balbinarı Yaylası, Yer tespiti, Timur’un kızı

THE “BALBINARI” PLATEAU WHERE AMIR TIMUR LODGED IN TIRE AND HIS HERITAGE ON THE PLATEAU: THE SULTAN KIZI SHRINE, LODGE, MOSQUE, AND OPEN-AIR PRAYER PLACE

Abstract

During his pilgrimage in 1671, Evliya Çelebi mentions a plateau named “Balbinari” along his route while traveling from Aydın to Tire. Stating that he personally stayed there for a week, he writes that Suleiman the Magnificent lodged at this plateau for 40 days following his Rhodes Campaign and details the Sultan’s deeds during his stay. Forgotten over the centuries, the location of this plateau was identified in recent years as a result of studies conducted through historical geography and historical microtoponymy methodologies based on the comparison of geographical and oral sources. However, it was realized that all the information attributed to Suleiman the Magnificent by Çelebi was actually related to Tamerlane (Timur). It is evaluated that Çelebi assigned these positive memories associated with Tamerlane to Suleiman due to his own close ties to the Ottoman court and Tamerlane’s historical conflict with the Ottoman dynasty. Thus, the exact site where Tamerlane stayed in Tire following the Battle of Ankara—whose name is not explicitly mentioned in any historical source—has been identified. The plateau, which transformed into a settlement and eventually a village over time, is today known as Büyükkemerdere. Stories regarding Tamerlane are still recounted among its inhabitants. The traces of much of the information attributed by Evliya Çelebi to Suleiman the Magnificent (including the names of the mosque, lodge, open-air prayer place, and springs) can still be identified. One piece of information conveyed by the plateau’s residents is that the grave of Tamerlane’s daughter is located on the plateau. Referred to as “Sultankızı” (Sultan’s Daughter), this grave has transformed into a revered shrine (*yatır*) today. In this study, all these findings were evaluated and analyzed in light of historical data concerning Tamerlane’s daughter, who is believed to be buried in the Sultankızı shrine.

Keywords

Tamerlane, Evliya Çelebi’s Seyahatname, Balbinari Plateau, Plateau identification, Tamerlane’s daughter

EMÎR TİMUR DÖNEMİNDE ASKERÎ ELİT: TÜMEN KOMUTANLARI ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Dr. Muhammed Emin Koçak

Bağımsız Akademisyen | emin.kocak0[at]gmail.com

ORCID: 0000-0001-7536-7956

Özet

Bu çalışma, Emîr Timur (1370-1405) döneminde Timurlu ordusunun en yüksek askerî birliğine komuta eden tümen komutanlarını incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, söz konusu komutanların hangi boylardan seçildiğini ve Timurlu sarayıyla ilişkilerini ortaya koymaktır. Çalışma başta Nizâmeddin-i Şâmî olmak üzere Şerefeddin Ali-i Yezdî, Gıyâseddin Ali-i Yezdî, İbn Arabşah, Hâfız-ı Ebrû ve Mu'izzü'l-Ensâb gibi dönemin ana kaynakları incelenerek hazırlanmıştır. Elde edilen veriler ışığında Emîr Timur döneminde toplam yirmi sekiz tümen komutanı tespit edilmiş, bunların büyük çoğunluğunun hükümdarın da mensubu olduğu Barlas boyundan geldiği belirlenmiştir. Araştırma ayrıca tümen komutanlarının hanedanla evlilik bağı kuran emîrler (bey), kavçin adı verilen hassa birlikleri ve savaş meydanlarında yiğitlik gösteren bahadurlar arasından da seçildiğini; tümenlerin zaman zaman parçalanarak Timurlu şehzadelerinin hizmetine verildiğini göstermektedir. Sonuç olarak tümen komutanlığı makamının, Emîr Timur'un iktidarını sağlamlaştırmada kullandığı akrabalık, sadakat ve askerî liyakat eksenli bir atama sistemine dayandığı tespit edilmiştir. Bu araştırma, Timurlu askerî teşkilatının tepe noktasındaki komuta kademesini ve hükümdar-askerî elit ilişkisini dönemin kaynakları ışığında aydınlatması bakımından alana katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Askerî Tarih, Emîr Timur, Orta Çağ, Timurlular, Tümen Komutanları.

THE MILITARY ELITE UNDER AMIR TIMUR: A STUDY THROUGH THE TUMEN COMMANDERS

Abstract

This study examines the tümen commanders who led the highest military unit of the Timurid army during the reign of Amir Timur (1370-1405). The main objective of the research is to determine which tribes these commanders were selected from and their relations with the Timurid court. The study was prepared through an examination of the principal sources of the period, primarily Nizam al-Din Shami, along with Sharaf al-Din Ali Yazdi, Ghiyath al-Din Ali Yazdi, Ibn Arabshah, Hafiz-i Abru, and the Mu'izz al-Ansab. In light of the data obtained, a total of twenty-eight tümen commanders were identified during the reign of Amir Timur, and it was determined that the vast majority of them belonged to the Barlas tribe, to which the ruler himself also belonged. The research further shows that tümen commanders were also selected from among amirs (beys) who formed marriage ties with the dynasty, the elite guard units known as qawchin, and bahadurs who distinguished themselves through valor on the battlefield; it also shows that tümens were occasionally divided and placed at the service of Timurid princes. As a result, it has been determined that the office of tümen commander rested on an appointment system centered on kinship, loyalty, and military merit, which Amir Timur used to consolidate his rule. This research contributes to the field by illuminating, in light of the sources of the period, the command echelon at the apex of the Timurid military organization and the relationship between the ruler and the military elite.

Keywords

Military History, Amir Timur, Middle Ages, Timurids, Tümen Commanders.

ANKARA SAVAŞI SONRASINDA EMİR TİMUR’UN ANADOLU’DAKİ FAALİYETLERİNE VE İZMİR’İN FETHİNE BİR BAKIŞ

Prof. Dr. Musa Şamil Yüksel

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | msyuksel[at]aybu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3526-5450

Özet

1402 Ankara Savaşı, Osmanlı Devleti ile Emir Timur arasındaki mücadele-
nin sonuçlanmasının ötesinde, Anadolu’nun siyasî dengelerinde önemli
değişikliklere yol açan tarihî bir dönüm noktasıdır. Yıldırım Bayezid karşı-
sında kazandığı zaferin ardından Anadolu’daki faaliyetlerini sürdüren Emir
Timur, bölgede kendi hâkimiyet ve nüfuzunu tesis etmeye çalışırken daha
önce Osmanlı idaresine giren Anadolu beyliklerine yönelik birtakım siyasî
düzenlemelerde bulunmuştur. Timur’un bu süreçte Batı Anadolu’ya yönelme-
si, Tire’deki faaliyetleri ve ardından İzmir üzerine gerçekleştirdiği sefer özel-
likle dikkat çekmektedir. Timur’un Tire’deki faaliyetlerine ilişkin kayıtlar ve
burada onun adına düzenlenen kitabe, bölgedeki faaliyetlerinin değerlendiril-
mesi bakımından ayrıca önem taşımaktadır. İzmir seferi ise 1344 yılından
itibaren Latin hâkimiyetinde bulunan ve gerek Aydınoğulları’nın geri alma
teşebbüslerine gerekse Yıldırım Bayezid’in kuşatmasına rağmen ele geçirile-
meyen Liman Kalesi’nin Timur tarafından kısa süren bir kuşatmanın ardın-
dan fethedilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu çalışma, dönemin tarihî kaynakları ile
Tire’deki kitabenin sunduğu verilerden hareketle Ankara Savaşı sonrasında
Timur’un Anadolu’daki faaliyetlerini ve İzmir’in fethinin onun Anadolu si-
yaseti içerisindeki yerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda İzmir’in
fethi, yalnızca askerî bir başarı olarak değil, Timur’un bölgedeki hâkimiyet
anlayışı ve Ankara zaferi sonrasında şekillenen siyasî şartlar çerçevesinde de-
ğerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler

Emir Timur, Ankara Savaşı, Anadolu, Tire, İzmir, Timurlular

A RECONSIDERATION OF AMIR TIMUR'S ACTIVITIES IN ANATOLIA AFTER THE BATTLE OF ANKARA AND THE CONQUEST OF İZMİR

Abstract

The Battle of Ankara in 1402 was not merely the culmination of the struggle between the Ottoman Empire and Amir Timur, but also a historical turning point that brought significant changes to the political balance in Anatolia. Following his victory over Bayezid I, Amir Timur continued his activities in Anatolia, seeking to consolidate his authority and influence in the region while introducing a series of political arrangements concerning the Anatolian principalities that had previously come under Ottoman rule. In this context, Timur's advance into Western Anatolia, his activities in Tire, and his subsequent campaign against İzmir are particularly noteworthy. The records concerning Timur's activities in Tire and the inscription erected there in his name are of particular importance for assessing his activities in the region. The İzmir campaign culminated in the conquest, after a brief siege, of the Harbour Castle, which had remained under Latin rule since 1344 despite attempts by the Aydinids to recapture it and a siege by Bayezid I. Drawing on contemporary historical sources as well as the evidence provided by the inscription in Tire, this study aims to examine Timur's activities in Anatolia after the Battle of Ankara and the place of the conquest of İzmir within his Anatolian policy. In this context, the conquest of İzmir will be evaluated not merely as a military achievement, but within the framework of Timur's conception of authority in the region and the political circumstances that emerged following his victory at Ankara.

Keywords

Amir Timur, Battle of Ankara, Anatolia, Tire, İzmir, Timurids

ANKARA SAVAŞI SAVAŞ ALANI ARAŞTIRMALARI

Doç. Dr. Yusuf Albayrak

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | yalbayrak[at]aybu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2001-6718

Prof. Dr. Bahattin Çelik

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | bcelik[at]aybu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8386-0062

Özet

Türk ve dünya tarihînin önemli devletlerinin kaderinin kesiştiği Ankara Savaşı Timurlu Devleti Hükümdarı Emir Timur ile Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt arasında 1402 yılında Ankara’da yapılmıştır. Her iki Türk hükümdarının yayılmacı politikası 1402 yılında birbirlerini Ankara’nın Çubuk Ovası’nda karşılaştırmış ve savaş, Timur’un galip gelmesi ile sonuçlanmıştır. Beyazıt’ın yenilerek esir düşmesi Osmanlı Devleti’ni parçalamış ve şehzâdeler arasında başlayan ve 11 yıl sürecek olan taht kavgalarına (Fetret Devri) neden olmuştur. Ankara Savaşı’nın Çubuk Ovası’nda, Gölbaşı ilçesinde veya Haymana ilçesinde yapıldığı şeklinde bilgiler vardır. Ancak tarihî kaynakların büyük çoğunluğu savaşın Çubuk ilçesi Çubuk Ovası’nda yapıldığını belirtmektedir. 1402 Ankara Savaş Alanı Tespiti yüzey araştırmasını yapmaktaki amacımız, arkeolojik veriler ışığında savaşın Çubuk Ovası’nda yapıldığını ispat etmektir. Bu amaçla 2022 yılından buyana Çubuk ilçesindeki köylerde araştırma yapılmaktadır. Bugüne kadar toplamda 40 köyde araştırma yapılmış ve savaşa ait olduğunu düşündüğümüz 10 köyde sahipsiz toplu mezar tespit edilmiştir. Timur ve Bayezid arasında 1402 yılında Ankara Çubuk Ovası’nda gerçekleşen ve yaklaşık 15 saat süren savaşın kalıntılarını araştırmak üzere gerçekleştirilen “*Ankara Meydan Savaşı Alanı Tespiti*” konulu yüzey araştırmasında antropolojik gözlem yapılmıştır. Kutuören köyü yakınlarında tespit edilen iki farklı mezarlık alanı yerinde incelenmiş ve yüzeyden toplanan kemikler Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi’ne taşınarak antropolojik değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan analizlerde kemikler üzerinde hem kılıç izleri hem de yanık izleri tespit edilmiştir. Bu kemiklerin çoğunun erişkin erkek bireylere ait olduğu ve bunların Carbon 14 analiz sonuçlarında ise, 14. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılın başlarına tarihlendirildiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Ankara Savaşı, Çubuk, Yıldırım Beyazıt, Timur, Kutuören, Şahveran

BATTLE OF ANKARA BATTLEFIELD RESEARCH

Abstract

The Battle of Ankara a pivotal event where the destinies of major states in Turkish and world history converged was fought in 1402 between Emir Timur, ruler of the Timurid Empire, and the Ottoman Sultan Bayezid I (Yıldırım Bayezid). The expansionist policies of both Turkish rulers led to a confrontation on the Çubuk Plain in Ankara in 1402, resulting in a victory for Timur. Bayezid's defeat and subsequent capture caused the disintegration of the Ottoman state and triggered a succession struggle among the princes an eleven-year period known as the Ottoman Interregnum (Fetret Devri). While there are conflicting accounts regarding the exact location of the battle citing the Çubuk Plain, the Gölbaşı district, or the Haymana district—the vast majority of historical sources indicate that it took place on the Çubuk Plain within the Çubuk district. The objective of the “Identification of the 1402 Battle of Ankara Battlefield” surface survey project is to substantiate, through archaeological evidence, that the battle occurred on the Çubuk Plain. To this end, research has been conducted in the villages of the Çubuk district since 2022. Surveys have been carried out in a total of 40 villages to date, leading to the discovery of unmarked mass graves in 10 villages sites believed to be associated with the battle. Anthropological observations were conducted during a surface survey aimed at identifying the site of the Battle of Ankara fought between Timur and Bayezid in 1402 on the Çubuk Plain and lasting approximately 15 hours. Two distinct burial sites identified near the village of Kutuören were examined in situ, and bones collected from the surface were transported to Ankara Yıldırım Beyazıt University for anthropological assessment. Analyses revealed both sword marks and burn marks on the bones. It was determined that the majority of these bones belonged to adult males and that Carbon-14 analysis dated them to the period spanning the late 14th and early 15th centuries.

Keywords

Battle of Ankara, Çubuk, Yıldırım Bayezid, Timur, Kutuören, Şahveran

TİMURLU EKONOMİSİNİN YÜKSELİŞİNDE TACİRLERDEN ALINAN VERGİLERİN ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Bostancı

Ardahan Üniversitesi | fatihbostanci[at]ardahan.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3432-0320

Özet

Ortaçağ Türk ve Moğol devletlerinin ekonomik gelirlerini oluşturan kalemler kısıtlı ancak yüksek kazançların sağlandığı unsurlardan oluşmaktadır. Devletlerin tarım, hayvancılık, ticaret, zanaat ve savaş ganimeti gibi ekonomik kazanç sağladıkları bu kalemler içerisinde bir de bu uğraşları çeşitli imkânlarla yapan halktan elde ettikleri vergiler de bulunmaktadır. XV.-XVI. yüzyıllarda Türkistan başta olmak üzere İran ve Azerbaycan’da hâkimiyet süren Timurlu Devleti de Orta zaman devletleri gibi vergi ile ekonomik kazanç sağlamaktaydı. Bu kazanç kalemlerinden birini tacirlerden alınan vergiler oluşturmaktaydı. Timurlu Devleti, kurulduğu zamandan yıkılış dönemine kadar ticareti teşvik edici reformlar gerçekleştirdikleri gibi tacirlerin ülkelerindeki faaliyetlerine de katkı sunucu adımlar atmışlardır. Ancak devlet uluslararası ticareti rağbet ettirici atılımlarla birlikte bu ticaretten kâr elde etmek konusunda da uğraşlarını üst düzeyde sürdürmüşlerdir. Emir Timur ile başlayan bu süreç Hüseyin Baykara zamanının sonuna kadar sürmüştür. Bununla birlikte tacirlerden alınan vergilerin alınma şekli, alınan vergilerin türleri ve miktarına da devlet ayrıca önem vermiştir. Vergilerin zaman zaman yükseltilmesi de tacirlerin bu konuda merkeze şikâyet bildirmeleri konu çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Timurlu Devleti, Ticaret, Tacirler, Vergi

THE IMPORTANCE OF TAXES COLLECTED FROM MERCHANTS IN THE RISE OF THE TIMURID ECONOMY

Abstract

The sources of economic revenue for medieval Turkish and Mongol states were limited in number but consisted of elements that generated high profits. Among these sources—which included agriculture, livestock, trade, crafts, and war booty—were also taxes collected from the populace, who engaged in these activities through various means. The Timurid Empire, which ruled over Turkestan, Iran, and Azerbaijan during the 15th and 16th centuries, also derived economic revenue from taxes, much like other medieval states. One of these sources of revenue was taxes collected from merchants. From its founding until its collapse, the Timurid Empire not only implemented reforms to encourage trade but also took steps to support merchants' activities within its territories. However, while the state made efforts to promote international trade, it also maintained a high level of commitment to deriving profit from this trade. This process, which began under Emir Timur, continued until the end of Hüseyin Baykara's reign. Furthermore, the state placed particular importance on the method of collecting taxes from merchants, as well as the types and amounts of taxes levied. The occasional increase in tax rates and the resulting complaints filed by merchants with the central government regarding this matter will also be addressed in this context.

Keywords

Timurid Empire, Trade, Merchants, Taxes

MİGNANELLİ’NİN VİTA TAMERLANİ ADLI ESERİNE GÖRE TİMUR’UN TÜRKİYE SEFERİ

Prof. Dr. Altay Tayfun Özcan

Dumlupınar Üniversitesi | altaytayfun.ozcan[at]dpu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6409-9711

Özet

Timur’un Suriye seferi sırasında Kudüs’te bulunan tacir Mignanelli’nin kaleme aldığı *Vita Tamerlani* adlı eser, döneme dair pek çok konuda kritik bilgiler sunar. Bu çalışma; Sienese tüccarın ticaret merkezlerinden Şam’ın yıkımından bölgede yarattığı korkuya, Timur’un şahsi özelliklerinden askeri kariyerine ve yeteneklerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Kuşkusuz bu bilgiler, Timur hakkındaki bilgimizi zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda yeni detayları gün ışığına çıkarırken bir Avrupalının zihnindeki Timur algısını da gözler önüne serer. Dünyanın dinler arası çatışmalarla sarsıldığı bir dönemde, Timur’un Müslüman ülkelere yönelik hamleleri olumlu karşılanmış ve kendisi doğal bir müttefik olarak görülmüştür. Buna karşın Mignanelli, Doğu ile bütünleşmiş, adeta bölgenin yerlisi gibi hareket eden ve Timur’a karşı mesafeli/olumsuz bir bakış açısına sahip bir profil çizer. Mignanelli’nin eserinin bir kısmı daha önce Walter J. Fischel tarafından İngilizceye çevrilmiş olsa da Timur ile Yıldırım Bayezid arasındaki ilişkilere ve Timur’un Anadolu seferine dair kısımlar çevrilmeden bırakılmıştır. Bu çalışmada, şimdiye kadar çevrilmemiş bu bölümleri orijinal Latince metninden hareketle inceleyip Timur’un Anadolu seferine dair verileri analiz edeceğim.

Anahtar Kelimeler

Timur, Yıldırım Bayezid, Türkiye, Osmanlılar

TIMUR'S CAMPAIGN INTO ANATOLIA ACCORDING TO MIGNANELLI'S *VITA TAMERLANI*

Abstract

Authored by Mignanelli, a merchant residing in Jerusalem during Timur's Syrian campaign, the work titled *Vita Tamerlani* offers critical insights into a wide array of subjects. The text ranges from the destruction of Damascus—which stood at the focal point of the Sienese merchant's commercial network—and the dread inspired by Timur in the region, to his personal traits, military career, and tactical capabilities. Undoubtedly, this account not only enriches our existing knowledge of Timur by bringing new details to light, but also exposes a European's perception of him. At a time when the world was gripped by interreligious conflicts, Timur's campaigns against Muslim countries were welcomed, casting him as a natural ally. In contrast, Mignanelli maintains a critical perspective toward Timur, one somewhat integrated with the East and akin to a local inhabitant of the region. Although a portion of Mignanelli's work was previously translated into English by Walter J. Fischel, the sections concerning the relations between Timur and Yıldırım Bayezid, as well as Timur's Anatolian campaign, were left untranslated. In this study, I will examine this hitherto untranslated portion from its original Latin text in order to analyze the accounts regarding Timur's campaign into Anatolia.

Keywords

Timur, Yıldırım Bayezid, Türkiye, Ottomans

**TİMURLU DİPLOMATİK İLİŞKİLERİNDE AZ BİLİNER BİR
KAYNAK:
NASRULLÂH B. ABDÜLMÜ’MİN MÜNŞÎ-Yİ
SEMERKANDÎ’NİN MÜNŞEÂT’INDA TİMURLU-MUZAFFERÎ
İLİŞKİLERİ**

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Korkmaz

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi | akorkmaz[at]mehmetakif.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8652-6203

Özet

Münşeât mecmuaları, tarih yazıcılığı açısından önemli ve güvenilir kaynaklar arasında yer almaktadır. Münşeâtlarda yer alan fermanlar ve mektuplar aracılığıyla siyasî, ekonomik ve sosyal durumlar, toplumun farklı kesimleri ve sınıfları, makamlar ve meslekler, özetle belirli bir devletin veya tarihî dönemin idarî yapısı hakkında bilgi edinmek mümkündür. Öte yandan münşeât mecmuaları edebî ve tarihî nitelikleriyle devletlerin birbirleriyle olan diplomatik ilişkilerine dair değerli bilgiler ihtiva etmektedir. Nasrullah b. Abdülmü’min Münşî-yi Semerkandî’nin münşeât mecmuası da Timurlu dönemi münşeâtlarından biri olup 814-845 (1411-1442) yılları arasında telif ve tertip edilmiştir. Adı geçen münşeât mecmuasında Timurlu Devleti ile Muzafferi Hanedanlığı arasında gelişen diplomatik ilişkilere dair birtakım mektuplar bulunmaktadır. Bunlar arasında Muzafferi hükümdarı Şâh Şücâ’nın Emir Timur’a gönderdiği ve oğlu Zeynü’l-Âbidîn’in himaye edilmesini talep ettiği mektup dikkat çekicidir. Özellikle Timur ile Şah Mansûr arasında meydana gelen olayların şekillenmesinde bu mektup önemli vesika niteliği taşımaktadır. Kısacası bu çalışmada Nasrullah b. Abdülmü’min Münşî-yi Semerkandî’nin münşeât mecmuası tanıtılarak mezkûr eser göre Timurlu-Muzafferi diplomatik ilişkileri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler

Münşeât mecmuaları, Emîr Timur, Şâh Mansûr, Şâh Şücâ

A LITTLE-KNOWN SOURCE ON TIMURID DIPLOMATIC RELATIONS: TIMURID-MUZAFFARID RELATIONS IN THE MUNSHA'AT OF NASRULLAH B. 'ABD AL-MU'MIN MUNSHI-YI SAMARQANDI

Abstract

Munsha'āt collections constitute important and reliable sources for historical research. Through the decrees and letters preserved in these collections, it is possible to obtain information concerning political, economic, and social conditions, different segments and classes of society, administrative offices and professions, and, more broadly, the administrative structure of a particular state or historical period. Moreover, by virtue of their literary and historical characteristics, munsha'āt collections contain valuable information on diplomatic relations between states. The munsha'āt collection of Nasr Allāh b. 'Abd al-Mu'min Munshī-yi Samarqandī is one of the epistolary collections dating from the Tīmūrid period and was compiled and arranged between 814 and 845 AH (1411–1442 CE). The collection contains a number of letters concerning the diplomatic relations that developed between the Tīmūrid State and the Muzaffarid dynasty. Among these documents, particular attention should be drawn to the letter sent by the Muzaffarid ruler Shāh Shujā' to Amīr Tīmūr, in which he requested that his son, Zayn al-Ābidīn, be placed under Tīmūr's protection. This letter constitutes an especially important document for understanding the course and development of the events that subsequently unfolded between Tīmūr and Shāh Mansūr. In brief, this study will first introduce the munsha'āt collection of Nasr Allāh b. 'Abd al-Mu'min Munshī-yi Samarqandī and will then examine and evaluate Tīmūrid-Muzaffarid diplomatic relations on the basis of the evidence contained in this work.

Keywords

Munsha'āt collections, Amīr Tīmūr, Shāh Mansūr, Shāh Shujā

TİMURLULARIN AZERBAYCAN FAALİYETLERİNİN KAYNAKLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Doç. Dr. Ensar Macit

Atatürk Üniversitesi | ensar.macit[at]atauni.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2123-9558

Özet

Bu çalışma, 1384–1468 yılları arasında Timurluların Azerbaycan coğrafyasındaki askerî, siyasî ve sosyo-kültürel faaliyetlerini konu edinen kaynakların tahlil ve tenkidini amaçlamaktadır. Araştırmanın temel kapsamını Timurlu Devleti’nin Emir Timur, mirzalar, Şahruh ve Ebu Said dönemlerindeki bölgesel politikalarını ve faaliyetlerini ele alan Farsça ve Arapça kaynakların yanı sıra Ermenice kayıtlar ve batılı seyahatnameler oluşturmaktadır. İncelemede, Timur ve halefleri döneminde Azerbaycan’da hâkimiyet kurulması ve bu hâkimiyetin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla Celayirliler, Şirvanşahlar, Kara-Koyunlular, Ak-Koyunlular, Gürcüler ve yerel hâkimlerle geliştirilen siyasî-diplomatik münasebetlerin kaynaklardaki akisleri tahlil edilmektedir. Aynı zamanda Timurlu idaresinin bölgedeki genel siyaseti ile imar faaliyetlerinin tarihî metinlerde ne şekilde yansıtıldığı ve nasıl konumlandırıldığı sorusuna yanıt aranmaktadır. Yöntem olarak, farklı siyasî merkezlerde kaleme alınmış resmî ve sivil kronikler mukayeseli kaynak tenkidine tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda Şâmî, Yezdî, Hâfız-ı Ebrû, Abdürrezzâk Semerkandî, Tih râ nî, İbn Arabşah ve Makrîzî gibi müelliflerin eserleri ile Clavijo ve Schiltberger’in seyahatname türündeki tanıklıkları ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Ayrıca Doğu Anadolu ve Kafkasya sahasındaki gelişmeleri aktaran Ermenice kayıtlar da incelemeye dâhil edilerek hem fetihlerin hem de bölgesel dinamiklerin çok boyutlu tahliline imkân sağlayan akademik bir kaynak zemini oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Timurlular, Azerbaycan, Ana Kaynak, Kaynak Tenkidi

A STUDY ON THE SOURCES OF TIMURID ACTIVITIES IN AZERBAIJAN

Abstract

This study aims to analyze and critique the sources concerning the military, political, and socio-cultural activities of the Timurids in Azerbaijan between 1384 and 1468. The main scope of the research comprises Persian and Arabic sources, alongside Armenian records and Western travelogues, dealing with the regional policies and activities of the Timurid State during the periods of Amir Timur, the mirzas, Shahrukh, and Abu Sa'id. The study analyzes the reflections in historical sources of the political and diplomatic relations developed with the Jalayirids, Shirvanshahs, Qara Qoyunlu, Aq Qoyunlu, Georgians, and local rulers to establish and maintain dominance in Azerbaijan under Timur and his successors. Simultaneously, it seeks to address how the general policy and architectural activities of the Timurid administration in the region were portrayed and positioned in historical texts. Methodologically, official and non-official chronicles composed in various political centers are subjected to comparative source criticism. In this framework, the works of authors such as Shami, Yazdi, Hafiz-i Abru, Abd al-Razzaq Samarqandi, Tihrani, Ibn Arabshah, and Maqrizi, together with the travelogue accounts of Clavijo and Schiltberger, are evaluated in detail. Furthermore, Armenian records detailing developments in Eastern Anatolia and the Caucasus are integrated into the study, establishing an academic source foundation that allows for a multifaceted analysis of both conquests and regional dynamics.

Keywords

Timurids, Azerbaijan, Primary Source, Source Criticism

EMİR TİMUR VE BATI AVRUPA MONARŞİLERİ: ORTA ÇAĞ AVRASYA DİPLOMASİSİ VE KİTALARARASI İTTİFAKLAR

Doç. Dr. Zharas Akhan

Astana Uluslararası Üniversitesi

Özet

Bu araştırma çalışması, XIV. yüzyılın sonu ile XV. yüzyılın başında Emir Timur İmparatorluğu ile Kastilya, Fransa ve İngiltere gibi Batı Avrupa monarşileri arasındaki diplomatik ilişkileri, siyasi temasları ve kıtalararası müzakereleri kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Osmanlı Devleti'nin Avrupa ve Orta Doğu'daki hızlı yayılması bağlamında, Asya ve Avrupa'nın büyük güçleri arasında şekillenen Orta Çağ diplomatik sistemini incelemek, Avrasya coğrafyasındaki uluslararası ilişkiler tarihini anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışmanın temel amacı; jeopolitik değişimler ekseninde, Emir Timur'un Batılı hükümdarlarla olan mektuplaşmalarını ve elçilik kabullerini —özellikle Ruy González de Clavijo'nun seyahatnamesini— tarihsel-karşılaştırmalı bir yaklaşımla ele almaktır. Araştırma sürecinde, tarafların olası bir askeri-siyasi ittifak kurma girişimleri, Bizans'ın varlığını koruma meselesi ve İpek Yolu üzerindeki transit ticaretin geliştirilmesi öncelikleri değerlendirilmektedir. Analiz sonuçları; Emir Timur diplomasisinin Batı devletleri nezdinde Osmanlı tehdidini hafifleten güçlü bir dış faktör olarak algılandığını, Timur açısından ise bu ilişkilerin Batı yönündeki jeopolitik üstünlüğünü pekiştirme aracı olduğunu göstermektedir. Bu temaslar uzun vadeli bir askeri ittifaka dönüşmemiş olsa da Orta Çağ Avrasya kıtasındaki küresel diplomasisinin temellerini atmış ve iki farklı medeniyet arasındaki kültürel ve ekonomik diyalogun yüksek seviyesini kanıtlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Emir Timur, Batı Avrupa monarşileri, Orta Çağ diplomasisi, Ruy González de Clavijo, kıtalararası ittifaklar, Avrasya jeopolitiği, Osmanlı Devleti, İpek Yolu.

EMIR TIMUR AND WESTERN EUROPEAN MONARCHIES: MEDEVIAL EURASIAN DIPLOMACY AND INTERCONTINENTAL ALLIANCES

Abstract

This research paper aims to comprehensively analyze the diplomatic relations, political contacts, and intercontinental negotiations between the Timurid Empire and Western European monarchies such as Castile, France, and England at the turn of the fifteenth century. In the context of the rapid expansion of the Ottoman Empire in Europe and the Middle East, examining the medieval diplomatic system shaped between the major powers of Asia and Europe is of great significance for understanding the history of international relations in the Eurasian geography. The primary objective of the study is to address, through a historical-comparative approach and in the axis of geopolitical shifts, Emir Timur's correspondence with Western rulers and his receptions of embassies—particularly the travelogue of Ruy González de Clavijo. Throughout the research process, the parties' attempts to form a potential military-political alliance, the issue of preserving the existence of Byzantium, and the priorities of developing transit trade along the Silk Road are evaluated. The analytical results indicate that Emir Timur's diplomacy was perceived by Western states as a powerful external factor that mitigated the Ottoman threat, while for Timur, these relations served as a means to consolidate his geopolitical superiority in the Western direction. Although these contacts did not transform into a long-term military alliance, they laid the foundations of global diplomacy on the medieval Eurasian continent and proved the high level of cultural and economic dialogue between two distinct civilizations.

Keywords

Emir Timur, Western European monarchies, medieval diplomacy, Ruy González de Clavijo, intercontinental alliances, Eurasian geopolitics, Ottoman Empire, Silk Road

KERVAN YOLDA DİZİLMEZ: TİMURLU KURUMU OLARAK “YURTÇU”

Prof. Dr. Hayrunnisa Alan

İstanbul Medeniyet Üniversitesi | hayrunnisa.alan[at]medeniyet.edu.tr
ORCID: 0000 0002 9836 7614

Özet

Türkistan tarihinde konar-göçer yaşam tarzı en az şehirli, yerleşik hayat tarzı kadar etkin olarak karşımıza çıkar. Bu iki yaşam tarzı birbirini destekleyecek şekilde muhtelif hanedanların idaresinde süregitti. Konar-göçer gelenekten gelen hanedanların yaşam biçimi hakkında bilgilerimizin yerleşik toplumlardaki sosyal ve idari yapı hakkındaki bilgilerimize kıyasla daha az olduğu söylenebilir. Timur Güregen’in şehirde yaşamayı “şehrin dört duvarını hürriyete tercih etmek” olarak gördüğünü Hafız Ebru’nun kaydından anlıyoruz. Onun için bu durum, yani duvarların arkasında yaşamak, hapsolmek ve iradesini kaybetmekle eş değerdi. Timur’un ve soyundan gelen hükümdarların ve hanedan üyelerinin yaylak-kışlak hareketli yaşamı tercih ettiğini biliyoruz. Timurlu hükümdarlarının ve konar-göçer geleneğe mensup yöneticilerin çeşitli vesilelerle gerçekleştirdikleri hareketlerinde bir sistematik var mıydı? Yoksa “kervan yolda diziliyor” ve göçebe topluluklar gelişigüzel bir belirsizlik içerisinde mi hareket ediyorlardı? Bu çalışmada konar-göçer geleneğe mensup yapılarda hükümdarların ve hanedan üyelerinin hangi vesilelerle yolculuklar yaptıkları ve bu yolculuklarda nasıl bir sistem ile hareket ettikleri tartışılacaktır. Bu bağlamda konaklanacak yerleri belirlediği anlaşılan “Yurtçu” başta olmak üzere diğer görevlilerin işlevlerine değinilecektir. 14- 15. asır kaynaklarından hareketle bu göçlerin bir düzen içinde gerçekleştiğini tespit edebiliyoruz.

Anahtar Kelimeler

Timurlu, Yurtçu, Çadır, Konar-göçer, Türkistan

CARAVAN DOESN'T ARRANGED ON THE MARCH: “YURTÇU” AS A TIMURID INSTITUTION

Abstract

In the history of Central Asia, the “half-nomadic” (konar-göçer) way of life features just as prominently as the urban, sedentary way of life. These two ways of life coexisted under the rule of various dynasties in a mutually supportive manner. It can be said that our knowledge of the way of life of dynasties stemming from the nomadic tradition is more limited than our knowledge of the social and administrative structures of sedentary societies. From Hafız Ebru’s account, we learn that Timur Güregen viewed city life as “preferring the four walls of the city to freedom.” For him, this situation -that is, living behind walls- was equivalent to being imprisoned and losing his freedom. We know that Timur and the rulers and members of his dynasty who came after him preferred a half-nomadic lifestyle, moving between summer and winter pastures. Is there a systematic pattern to the movements undertaken on various occasions by the Timurid rulers and the rulers who belonged to the nomadic tradition? Or as in a saying in Turkish; “the caravan arranged on the march” and the movements of the half-nomadic communities were in a state of random uncertainty? This study will examine the occasions on which rulers and members of royal families undertook journeys within the nomadic tradition, as well as the system by which they organized these journeys. In this context, the functions of officials -particularly the “Yurtçu,” who is understood to have determined the places of encampment- will be addressed. Based on sources from the 14th and 15th centuries, we can conclude that these migrations took place in an organized manner.

Keywords

Timurid, Yurtçu, Tent, half-nomadic, Central Asia

KAYNAKLAR VE SEYAHATNAMELER IŞIĞINDA EMİR TİMUR’UN MEŞRUIYET STRATEJİLERİ

Öğr. Gör. Ayten Rahimova

Sumqayıt Devlet Universitesi | a.k.rahimova[at]gmail.com

ORCID:0000-0002-5259-5849

Özet

XIV. yüzyılın sonları ve XV. yüzyılın başlarında Avrasiya coğrafyasında geniş miqyaslı bir imparatorluk kuran Emir Timur’un hakimiyeti legitimize etme mekanizmaları hem siyasi tarih hem de legitimlik kuramları açısından büyük bir ilmi önem taşımaktadır. Cengizî hanedanından gelmeyen bir hükümdar olarak Timur’un, iktidarını hangi siyasi, ideolojik ve hukuki dayanaklar üzerine inşa ettiği sorusu, bu araştırmanın temel problemini teşkil etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, Timur’un Cengizî mirasla (“küregən/damat” statüsü) birlikte “Sahibkıran” anlayışından, geleneksel meşruiyet unsurlarından ve İslam amilinden nasıl yararlandığını birincil kaynaklar ışığında kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktır. Araştırmanın metodolojisi çerçevesinde dönemin çağdaş Arap-Fars saray tarihleri ile Batılı elçilerin ve seyyahların kayıtları karşılaştırmalı ve tenkidi analiz yöntemine tabi tutulmuştur. Yapılan derinlemesine incelemeler neticesinde Timur’un meşruiyetini tek bir kaynaktan değil, göçebe geleneklerin hukuki yorumu ile ilahi lütfə dayanan egemenlik telakkisini ustalıkla sentezleyerek çok katmanlı stratejik bir model üzerinde inşa ettiği tespit edilmiştir. Bu araştırma, Türk-Moğol siyasi geleneğinde iktidar değişimlerinin meşrulaştırma mekanizmalarını anlamak adına günümüz tarih yazımına yeni bir perspektif kazandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Emir Timur, Hakimiyet Meşruiyeti, Sahibkıran, Cengizî Miras

STRATEGIES OF LEGITIMIZATION OF AMIR TIMUR IN THE LIGHT OF SOURCES AND TRAVELOGUES

Abstract

The mechanisms through which Amir Timur, who established a large-scale empire in the Eurasian geography in the late fourteenth and early fifteenth centuries, legitimized his rule are of great scholarly importance in terms of both political history and theories of legitimacy. As a ruler who did not stem from the Chinggisid dynasty, the question of upon which political, ideological, and legal grounds Timur built his sovereign power constitutes the core problem of this research. In this context, the primary aim of this study is to comprehensively reveal, in light of primary sources, how Timur utilized the concept of “Sahibqiran”, traditional elements of legitimation, and the Islamic factor, alongside the Chinggisid Heritage (*küreken*/son-in-law). Within the framework of the research methodology, Persian-Arabic court histories of the period, along with the records of Western envoys and travelers, were subjected to comparative and critical analysis. As a result of the in-depth examinations, it has been determined that Amir Timur did not derive his legitimacy from a single source, but rather constructed it upon a multi-layered strategic model by skillfully synthesizing nomadic legal traditions with the concept of sovereignty based on divine grace. This research contributes a novel perspective to contemporary historiography in terms of understanding the mechanisms of legitimizing shifts of power within the Turk-Mongol political tradition.

Keywords

Amir Timur, Legitimacy of Rule, Sahibqiran, Chinggisid Heritage

ÇİN KAYNAKLARINDA TİMURLU İMPARATORLUĞU: TİMURLU-MİNG İLİŞKİLERİNE DAİR TEORİ VE YAKLAŞIMLAR

Prof. Dr. Zsombor Tibor Rajkai

Ritsumeikan Üniversitesi | rajkai72[at]fc.ritsumei.ac.jp

ORCID: 0000-0002-8353-6518

Özet

On dördüncü yüzyılın ikinci yarısında Çingizli mirası üzerinde neredeyse eş zamanlı olarak ortaya çıkan Timurlu İmparatorluğu ile Ming Çin'i, aralarındaki coğrafi mesafeye rağmen on beşinci yüzyıl boyunca yoğun bir diplomatik ve ticari ilişki sürdürmüştür. Bu bildiri, söz konusu ilişkinin Çin kaynaklarındaki izini sürerek Timurlu İmparatorluğu'nun Ming Çin'i tarafından nasıl algılandığını ve kayıt altına alındığını ele almaktadır. Çalışmanın odağında, dönemin en zengin Çince kaynağı olan Ch'en Ch'eng'in Batı Bölgeleri hakkındaki raporları (Hsi-yü fan-kuo chih ve Hsi-yü hsing-ch'eng chi) ile Ming hanedanının resmî tarih kaydı Ming-shih-lu yer almaktadır. Bildiride, bu kaynakların Batı, Japon ve Çin literatüründeki değerlendiriliş biçimleri karşılaştırmalı olarak incelenmekte; özellikle Timurlu-Ming ilişkilerini tek yönlü bir haraç (tribute) sistemi olarak okuyan geleneksel yaklaşım ile bu ilişkide karşılıklı ticari ve siyasi çıkarların rol oynadığını savunan revizyonist yaklaşım arasındaki teorik tartışma ele alınmaktadır. Araştırma, Konfüçyüsçü ideolojinin resmî söylemdeki baskın konumu ile Ming sarayının Timurlulara yönelik fiilî siyasetindeki esneklik arasındaki gerilimi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak bildiri, Çin kaynaklarının sunduğu resmî diplomatik anlatının ötesine geçerek, Timurlu-Ming ilişkilerinin günlük yaşam düzeyindeki izlerinin de gelecekteki araştırmalarda kültürel-antropolojik bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler

Timurlu İmparatorluğu, Ming Çin'i, Ch'en Ch'eng, Ming-shih-lu, Haraç Teorisi

THE TIMURID EMPIRE IN CHINESE SOURCES: THEORIES AND APPROACHES TO TIMURID-MING RELATIONS

Abstract

The Timurid Empire and Ming China, which emerged almost simultaneously in the second half of the fourteenth century on the ruins of the Chinggisid legacy, maintained an intensive diplomatic and commercial relationship throughout the fifteenth century despite the considerable distance separating them. This paper traces this relationship through Chinese sources, examining how the Timurid Empire was perceived and recorded by Ming China. The study centers on the richest Chinese source of the period, Ch'en Ch'eng's accounts of the Western Regions (Hsi-yü fan-kuo chih and Hsi-yü hsing-ch'eng chi), together with the Ming dynasty's official historical record, the Ming-shih-lu. The paper offers a comparative examination of how these sources have been evaluated in Western, Japanese, and Chinese scholarship, with particular attention to the theoretical debate between the traditional approach that reads Timurid-Ming relations as a one-directional tribute system and the revisionist approach that identifies mutual commercial and political interests at play. The research aims to bring out the tension between the dominance of Confucian ideology in official discourse and the flexibility actually shown by the Ming court in its policy toward the Timurids. In conclusion, the paper proposes that future research move beyond the official diplomatic narrative offered by the Chinese sources, and approach the everyday-life dimension of Timurid-Ming contacts through a cultural-anthropological lens.

Keywords

Timurid Empire, Ming China, Ch'en Ch'eng, Ming-shih-lu, Tribute Theory.

TİMURLU DEVLETİ'NDE ELÇİLERİN KARŞILANMA PROTOKOLÜ

Dr. Mikail Devebakan

Bağımsız Araştırmacı | mikaildbkn[at]gmail.com

ORCID: 0000-0001-7654-7027

Özet

Diplomatik ilişkilerin önemli unsurlarından biri olan elçilik müessesesi, Orta Çağ Türk-İslam devletlerinde hükümdarlar arasındaki siyasi, askerî ve ekonomik ilişkilerin yürütülmesinde belirleyici bir işleve sahip olmuştur. Bu bağlamda Timurlu Devleti'nde elçilerin kabulü ve karşılanması, yalnızca diplomatik bir görevin yerine getirilmesinden ibaret olmayıp hükümdarın siyasî kudretini, devletin teşrifat anlayışını ve karşı tarafa yönelik yaklaşımını yansıtan belirli protokol kuralları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu bildiride, Timurlu Devleti'nde yabancı devletlerden gelen elçilerin karşılanması, kabul edilmesi ve hükümdarla görüştürülmesi sırasında uygulanan protokol esasları incelenecektir. Çalışmada öncelikle elçilerin Timurlu ülkesine girişlerinden itibaren karşılanmaları, refakat edilmeleri ve hükümdarın huzuruna çıkarılmaları sürecinde görev alan devlet erkânı ele alınacaktır. Bunun yanı sıra elçilerin sarayda kabul edildikleri mekân, hükümdarın oturuş biçimi, elçilerin konumu, hitap ve takdim usulleri, hediyeleşme, ziyafet ve diğer merasim unsurları değerlendirilecektir. Protokol uygulamalarının hükümdarın temsil ettiği siyasî otorite ve devletlerarası hiyerarşi bağlamındaki anlamı üzerinde de durulacaktır. Araştırmada başta Timurlu dönemi tarih ve seyahat kaynakları olmak üzere, elçilik heyetlerinin faaliyetlerine ilişkin kronikler ve diplomatik temasları aktaran birincil kaynaklardan yararlanılacaktır. Böylece Timurlu Devleti'nin diplomatik teşrifat anlayışının temel unsurlarının ortaya konulması ve elçi kabullerinin siyasî temsil, hükümdarlık ve devletlerarası ilişkiler açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Timurlular, Elçilik, Diplomasi, Protokol, Elçi Kabulü

PROTOCOL FOR RECEIVING ENVOYS IN THE TIMURID EMPIRE

Abstract

The institution of the embassy, one of the key elements of diplomatic relations, played a decisive role in the conduct of political, military and economic relations between rulers in the medieval Turkic-Islamic states. In this context, the reception and welcoming of envoys in the Timurid Empire was not merely a matter of fulfilling a diplomatic duty; rather, it was carried out within the framework of specific protocol rules that reflected the ruler's political power, the state's understanding of ceremonial protocol, and its approach towards the other party. This paper will examine the principles of protocol applied during the reception, admission and audience with the ruler of envoys arriving from foreign states in the Timurid Empire. The study will first address the state officials involved in the process of receiving, escorting and presenting the envoys to the ruler from the moment of their entry into Timurid territory. In addition, the venue where the envoys were received at court, the ruler's seating arrangement, the envoys' positioning, the methods of address and introduction, the exchange of gifts, banquets and other ceremonial elements will be assessed. The significance of these protocol practices within the context of the political authority represented by the ruler and the hierarchy of international relations will also be examined. The study will draw upon primary sources, primarily historical and travel accounts from the Timurid period, as well as chronicles detailing the activities of diplomatic missions and records of diplomatic contacts. The aim is thus to identify the fundamental elements of the Timurid Empire's approach to diplomatic protocol and to evaluate the reception of envoys in terms of political representation, sovereignty and international relations.

Keywords

Timurids, Embassies, Diplomacy, Protocol, Reception of Ambassadors

GEÇ TİMURLULAR ZAMANINDA *DÂRÜŞŞİFÂ* TABİPLİĞİ: MÜLKET AĞA'NIN HERAT'TA YAPTIRDIĞI *DÂRÜŞŞİFÂ*'YA TABİP ATANMASINA DAİR MENŞUR

Dr. Öğr. Üyesi Rakkuş Korkmaz

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi | rkorkmaz[at]mehmetakif.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3583-1691

Özet

Bu çalışma, Geç Timurlular döneminde *dârüşşifâ* tabipliğinin kurumsal niteliğini, Mülket Ağa tarafından Herat'ta yaptırılan *dârüşşifâ*'ya bir tabip atanmasına ilişkin menşur üzerinden incelemektedir. XV. yüzyılda Timurlu siyasi, kültürel ve ilmî hayatının başlıca merkezlerinden biri hâline gelen Herat, aynı zamanda *medrese*, *hankah*, imaret ve *dârüşşifâ* gibi hayır kurumlarının yoğunlaştığı önemli bir şehir durumundaydı. Çağatay Han soyundan gelen Hızır Hoca'nın kızı Mülket Ağa, önce Ömer Şeyh Mirza, ardından Şahruh ile evlenmiş ve Herat'ta bir *dârüşşifâ* inşa ettirmiştir. Hüseyin Baykara döneminde tabipsiz kalan bu kuruma, hükümdarın emriyle Mevlânâ Mesîhüddin Habîbullah tabip olarak tayin edilmiştir. Çalışmada, Mu'îneddîn Muhammed Zemcî İsfizârî'nin *Münşeât*'ında yer alan “*Dârüşşifâ* Tabipliği” başlıklı menşur diplomatik ve muhteva bakımından tahlil edilmektedir. Belgeden hareketle tabibin meslekî yeterliliği, görev alanı, hastalara karşı sorumlulukları ve *dârüşşifâ* içerisindeki kurumsal konumu değerlendirilmektedir. Ayrıca söz konusu menşur, Timurlu sağlık kurumlarında görevli personelin tayin usullerine ve hükümdarlık makamının sağlık hizmetlerinin işleyişindeki rolüne dair önemli veriler sunmaktadır. Böylece Geç Timurlu Herat'ta tabipliğin yalnızca tıbbî bir meslekten ziyade idarî prosedürlere ve kurumsal sorumluluklara bağlı resmî bir görev niteliği taşıdığı ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Timurlular, Herat, dârüşşifâ, tabiplik, Mülket Ağa

THE OFFICE OF THE DĀR AL-SHIFĀ PHYSICIAN IN THE LATE TIMURID PERIOD: A MANSHŪR FOR THE APPOINTMENT OF A PHYSICIAN TO MŪLKET AGHA’S DĀR AL-SHIFĀ IN HERAT

Abstract

This study examines the institutional character of hospital medicine in the late Timurid period through a decree concerning the appointment of a physician to the dār al-shifā founded by Mülket Agha in Herat. During the fifteenth century, Herat emerged as one of the principal political, cultural, and intellectual centres of the Timurid realm and also became an important urban setting in which charitable institutions such as madrasas, khānqāhs, imarets, and hospitals flourished. Mülket Agha, the daughter of Khizr Khwaja, a descendant of Chaghatay Khan, first married ‘Umar Shaykh Mirza and, following his death, Shahrukh, and subsequently established a hospital in Herat. During the reign of Sultan Husayn Bayqara, the institution was left without a physician, whereupon Mawlānā Masīḥ al-Dīn Ḥabīb Allāh was appointed by royal order. This study analyses the decree entitled “Dār al-Shifā Physician” preserved in Mu‘īn al-Dīn Muḥammad Zamjī Isfizārī’s *Munsha’āt* from diplomatic and contextual perspectives. Based on this document, it evaluates the physician’s professional qualifications, duties, responsibilities towards patients, and institutional position within the hospital. The decree also provides significant evidence concerning appointment procedures in Timurid medical institutions and the role of the ruler in the administration of healthcare services. It thus demonstrates that hospital medicine in late Timurid Herat constituted not merely a medical profession but an officially regulated office defined by administrative procedures and institutional responsibilities.

Keywords

Timurids, Herat, dār al-shifā, physician, Mülket Agha

KONYA'DAN HERAT'A: TİMURLU DÖNEMİ İRAN KÜLTÜR HAVZASINDA MEVLÂNÂ MİRASININ AKTARIMI

Dr. Bahram Karju Ajirlu

Hemedan Seyyid Cemaleddin Esedabadi Üniversitesi | bahramkarju.93[at]ut.ac.ir

ORCID: 0000-0001-9740-6741

Özet

Bu çalışma, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin manevî ve edebî mirasının Timurlu dönemi İran kültür havzasındaki aktarım ve yeniden üretim süreçlerini incelemektedir. Timurlu döneminde kültür ve sanatın önemli merkezlerinden biri hâline gelen Herat'ın konumu dikkate alınarak, Mevlevî öğretilerinin Timurlu dönemi tasavvufî ve edebî çevrelerindeki yeri ve etkileri ele alınmaktadır. Araştırmada, Timurlu dönemine ait tarihî kaynaklar ile tasavvufî ve edebî metinlerden yararlanılarak betimsel-analitik yöntem benimsenmiştir. Bu kapsamda, Mevlânâ'nın eserlerinin, özellikle *Mesnevî*'nin, Timurlu dönemi İran'ındaki entelektüel çevrelerdeki yeri ve kabulü üzerinde durulmaktadır. Araştırma bulguları, Mevlânâ mirasının Timurlu dönemi İran kültür havzasında tasavvufî ve edebî çevreler içerisinde karşılık bulduğunu ve Konya ile Herat arasındaki kültürel etkileşimde önemli bir unsur oluşturduğunu göstermektedir. Çalışmada ayrıca Mevlânâ mirasının Timurlu dönemi İran'ındaki edebî ve tasavvufî birikimle ilişkisi ve bu mirasın farklı entelektüel çevrelerdeki aktarım biçimleri değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Mevlana, Timurlu Dönemi, Mevlevilik, Kültürel Miras, Konya, Herat

FROM KONYA TO HERAT: THE TRANSMISSION OF THE LEGACY OF MEVLÂNÂ IN THE IRANIAN CULTURAL SPHERE DURING THE TIMURID PERIOD

Abstract

This study examines the processes of transmission and reproduction of Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî's spiritual and literary legacy within the Iranian cultural sphere during the Timurid period. Taking into account the status of Herat -which became one of the major centres of culture and the arts during the Timurid period- the study explores the place and influence of Mevlevi teachings within the Sufi and literary circles of that era. The research adopts a descriptive-analytical method, drawing upon historical sources from the Timurid period as well as Sufi and literary texts. Within this framework, the study focuses on the place and reception of Mevlânâ's works -particularly the *Masnavi*- within the intellectual circles of Timurid-period Iran. The findings of the study indicate that Mevlânâ's legacy found resonance within the Sufi and literary circles of the Timurid-period Iranian cultural sphere and constituted a significant element in the cultural interaction between Konya and Herat. The study also assesses the relationship between Mevlânâ's legacy and the literary and Sufi traditions of Timurid-period Iran, as well as the ways in which this legacy was transmitted across different intellectual circles.

Keywords

Mevlânâ, Timurid Era, Mevlevism, Cultural Heritage, Konya, Herat

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI: ORTAK KİMLİĞİNİN OLUŞMASINDA ÖZBEKİSTAN VE ÖZBEK ETKİSİ

Prof. Dr. Salih Yılmaz

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | salihyilmaz76[at]gmail.com

ORCID: 0000-0002-5413-0703

Özet

Türk Devletleri Teşkilatı, 21. yüzyılda ortak tarih, kültür temelinde askeri ve ekonomik olarak bütünleşmeyi ve güçlü olmayı hedefliyor. Türkistan'da BRICS, Şanghay İşbirliği Örgütü, Avrasya Ekonomik İşbirliği Örgütü, Avrupa Birliği, C5+1 kendi açılarından bir politika yürütüyorlar. Türk Devletleri Teşkilatı ise bunlardan bağımsız ortak tarih, dil, kültür üzerinden güçlü bir kimlik oluşturmaya çalışıyor. Bu örgütlerle bir rekabete girişmeden her katılımcı ülkenin çıkarları doğrultusunda ortak bir gelecekte buluşmayı amaçlıyor. Türk Devletleri Teşkilatı, SSCB'nin dağılmasından bu yana günümüzde kurmaya çalıştığı kurumsal yapının temellerini atmaya çalışıyor. Özbekistan ise Türkistan'da tarihi geçmişi ve sahip olduğu yerleşik kültür ile bu kurumsal yapının oluşmasında önemli katkılar yapacaktır. Türk Devletleri Teşkilatı'nın ortak tarih geçmişinde Hunlar, Göktürkler temel teşkil etmektedir. Özbekistan coğrafyası bu iki Türk devletinin tarihi geçmişinin gün yüzüne çıkarılmasında önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Türgişler, Oğuzlar, Harzemşahlar, Timurlular bu coğrafyanın merkezinden çıkmıştır. Bu nedenle ortak tarih ve kültürün oluşmasında Özbekistan'ın önemli bir rolü olacaktır. Türk Devletleri Teşkilatı nüfusu içerisinde Türk kültürüne ve mimarisine ait en önemli yapılar Özbekistan'da yer almaktadır. Yeni nesillere Türklerin tarihi ihtişamı ve kurumsallığını tanıtmak adına Semerkant, Buhara, Hive gibi şehirler ve kalıntıları önemli bir kaynak oluşturuyor. Türkler ile Abbasilerin buluşmasında ilk Müslüman Türk topluluklarının da Özbekistan coğrafyası ve çevresinde olması yerleşik Türk kültürü unsurlarını barındırmasına ve ortak bir kültürel örnekler vermesine neden olmaktadır. Bu bildirimizde Özbekistan'ın ortak dil, tarih ve kültür açısından Türk Devletleri teşkilatı ortak kimliğine katkıları incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Özbekistan, Türk Devletleri Teşkilatı, Özbek, Kimlik, Ortak Kültür

ORGANIZATION OF TURKIC STATES: UZBEK AND UZBEKISTAN'S INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF A COLLECTIVE IDENTITY

Abstract

The Organization of Turkic States aims for military and economic integration and strength in the 21st century, grounded in a shared history and culture. Within Turkistan, organizations such as BRICS, the Shanghai Cooperation Organization, the Eurasian Economic Community, the European Union, and C5+1 pursue policies aligned with their own perspectives. Independently of these, the Organization of Turkic States endeavors to build a strong identity based on shared history, language, and culture. Without entering into competition with these organizations, it aims to converge on a common future in line with the interests of each participating nation.

The Organization of Turkic States is striving to lay the foundations of the institutional framework it has been trying to establish today since the dissolution of the USSR. Uzbekistan, with its historical background and settled culture in Turkestan, will make significant contributions to the formation of this institutional framework. The Huns and the Göktürks form the bedrock of the shared historical past of the Organization of Turkic States. The geography of Uzbekistan constitutes a significant source for unearthing the historical background of these two Turkic states. The Turgesh, Oghuz, Khwarazmian, and Timurid dynasties emerged from the center of this geography. Therefore, Uzbekistan will play an important role in the formation of a shared history and culture. Within the population of the Organization of Turkic States, the most significant architectural and cultural structures belonging to Turkic culture are located in Uzbekistan. In order to introduce the historical grandeur and institutionalism of the Turks to new generations, cities like Samarkand, Bukhara, and Khiva, along with their remains, constitute an essential resource. The first Muslim Turkic communities at the encounter of the Turks and the Abbasids were also located within and around the geography of Uzbekistan, which allowed it to harbor elements of settled Turkic culture and provide common cultural models. In this presentation, the contributions of Uzbekistan to the common identity of the Organization of Turkic States will be analyzed in terms of shared language, history, and culture.

Keywords

Uzbekistan, Organization of Turkic States, Uzbek, Identity, Common Culture

BEYLAGAN'IN YENİDEN CANLANDIRILMASI: TİMURLU DÖNEMİNE AİT ARKEOLOJİK İZLER

Arş. Gör. Mircavid Ağalarov

Arkeoloji ve Antropoloji Enstitüsü | agalarovmircavid[at]gmail.com

ORCID: 0000-0002-6212-3060

Özet

Bu makale, Moğol istilaları sırasında şehrin yıkılmasının ardından Emir Timur döneminde Beylagan'ın yeniden canlandırılması ve imar edilmesi girişimini ele almaktadır. Ortaçağ Azerbaycanı'nın önemli kent merkezlerinden biri olan Beylagan, Moğol istilaları sonucunda büyük ölçüde tahrip olmuş ve bunun ardından kentsel yaşamda gerileme yaşanmıştır. Ancak Timurlu dönemi, Emir Timur'un şehri yeniden canlandırmak ve imar etmek amacıyla girişimlerde bulunmasıyla Beylagan tarihinde önemli bir değişim dönemine işaret etmektedir. Bu faaliyetler, Timur'un hâkimiyeti altındaki topraklarda stratejik ve ekonomik açıdan önem taşıyan kent merkezlerinin yeniden ihya edilmesine yönelik daha geniş kapsamlı politikanın bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Beylagan'da ortaya çıkarılan arkeolojik kalıntılar, bu yeniden imar sürecinin anlaşılması açısından önemli veriler sunmaktadır. Mimari kalıntılar, yapı malzemeleri, seramik buluntular ve diğer arkeolojik materyaller, kentsel altyapının yeniden oluşturulmasına ve yerleşim yaşamının canlandırılmasına yönelik girişimlere işaret etmektedir. Bununla birlikte, arkeolojik veriler yeniden imar sürecinin tamamlanamadığını da göstermektedir. Emir Timur'un ölümünün ardından geniş kapsamlı imar faaliyetlerinin sona ermesi, Beylagan'ın önceki kentsel statüsünü bütünüyle yeniden kazanmasını engellemiştir. Bu çalışmada arkeolojik veriler tarihî kaynaklarla birlikte değerlendirilerek Beylagan'daki Timurlu dönemi yeniden imar faaliyetlerinin niteliği, kapsamı ve sınırları incelenmektedir. Elde edilen veriler, Timurlu döneminin yalnızca yerleşimin devam ettiği bir dönem olmadığını, aynı zamanda daha önce büyük ölçüde tahrip edilmiş bir kent merkezinin bilinçli bir şekilde yeniden canlandırılmasına yönelik girişimi temsil ettiğini göstermektedir. Bu girişimin tamamlanamaması, XIV. yüzyılın sonları ile XV. yüzyılın başlarında Azerbaycan'ın değişen siyasi, ekonomik ve kentsel yapısının anlaşılması açısından önemli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Timurlu Dönemi, Emir Timur, yeniden imar, ortaçağ Azerbaycanı, arkeolojik buluntular, kent arkeolojisi

THE REVIVAL OF BEYLAGAN: ARCHAEOLOGICAL TRACES OF THE TIMURID PERIOD

Abstract

This article examines the attempted revival and reconstruction of Beylagan under Amir Timur following the destruction of the city during the Mongol invasions. Once an important urban centre of medieval Azerbaijan, Beylagan suffered extensive destruction and a subsequent decline in urban life. The Timurid period, however, marked a significant change in the history of the settlement, as Amir Timur initiated efforts to restore and reconstruct the city. These activities formed part of a broader policy of restoring strategically and economically significant urban centres within the territories under Timurid control. The archaeological remains of Beylagan provide important evidence for understanding this reconstruction process. Architectural structures, construction materials, ceramic assemblages, and other archaeological finds indicate attempts to re-establish urban infrastructure and revive settlement activity. At the same time, the archaeological record suggests that the reconstruction remained incomplete. The death of Amir Timur brought an end to the large-scale programme of rebuilding, preventing Beylagan from fully recovering its former urban status. By combining archaeological evidence with historical accounts, this study investigates the nature, scale, and limitations of the Timurid reconstruction of Beylagan. The evidence demonstrates that the Timurid period represents not merely a phase of continued occupation, but a deliberate attempt to restore a previously devastated urban centre. The unfinished character of this project provides new insights into the changing political, economic, and urban landscape of medieval Azerbaijan in the late fourteenth and early fifteenth centuries.

Keywords

*Timurid Period, Amir Timur, Urban Reconstruction, Medieval Azerbaijan,
Archaeological Finds, Urban Archaeology*

TİMURLULARIN ALTIN ORDA DEVLETİ İLE İLİŞKİLERİ

Doç. Dr. Sona Meherremova

Sumqayıt Devlet Universitesi | sona.maharramova[at]sdu.edu.az

ORCID: 0000-0002-7816-4916

Özet

XIV. yüzyılın sonlarında Orta Asya ve Doğu Avrupa arasındaki siyasi ilişkiler, bölgesel hâkimiyet mücadeleleri ve ticaret yolları üzerindeki rekabetin etkisiyle önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu dönemde Timurlu Devleti ile Altın Orda arasındaki ilişkiler, yalnızca iki siyasi güç arasındaki askerî çatışmalar açısından değil, Avrasya'daki güç dengelerinin yeniden şekillenmesi bakımından da özel bir önem taşımaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, Timur ile Toktamış Han arasındaki ilişkilerin gelişim sürecini, başlangıçtaki siyasi ve askerî iş birliğinden 1391 ve 1395 yıllarındaki açık çatışmalara kadar incelemek ve bu mücadelelerin Altın Orda'nın siyasi yapısı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmada karşılaştırmalı tarihsel analiz ve kronolojik inceleme yöntemlerinden yararlanılmış; siyasi rekabet, hanedan çıkarları, ticaret yollarının kontrolü ve askerî stratejiler birbiriyle bağlantılı faktörler olarak değerlendirilmiştir. Bulgular, Timur'un Toktamış Han'ın iktidarını desteklemesinin kısa vadeli ortak çıkarlar temelinde şekillendiğini, ancak zamanla tarafların bölgesel hedeflerinin çatıştığını göstermektedir. 1391 Kondurça ve 1395 Terek savaşları, bu rekabetin askerî açıdan belirleyici aşamalarını oluşturmuştur. Çalışmada, söz konusu seferlerin Altın Orda'nın siyasi ve ekonomik gücünü zayıflattığı; ancak devletin sonraki parçalanmasının yalnızca Timur'un seferleriyle açıklanamayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle araştırma, Timurlu–Altın Orda ilişkilerini Avrasya'daki uzun süreli siyasi dönüşümler bağlamında değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler

Timurlu Devleti, Altın Orda, Emir Timur, Toktamış Han, Kondurça Savaşı, Terek Savaşı, Avrasya, XIV. yüzyıl

RELATIONS BETWEEN THE TIMURIDS AND THE GOLDEN HORDE

Abstract

At the end of the fourteenth century, political relations between Central Asia and Eastern Europe underwent significant transformations under the influence of regional struggles for supremacy and competition over major trade routes. In this context, relations between the Timurid State and the Golden Horde are significant not only from the perspective of military confrontations between two major political powers, but also for understanding the restructuring of the balance of power across Eurasia. This study aims to examine the development of relations between Timur and Khan Tokhtamysh, from their initial political and military cooperation to the open conflicts of 1391 and 1395, and to assess the impact of these confrontations on the political structure of the Golden Horde. The study employs comparative historical analysis and chronological examination, considering political rivalry, dynastic interests, control over trade routes, and military strategies as interconnected factors. The findings indicate that Timur's initial support for Tokhtamysh's accession to power was based on short-term common interests; however, the gradual divergence of their regional objectives led to an intensification of rivalry. The battles of Kondurcha in 1391 and the Terek River in 1395 constituted decisive stages of this confrontation. The study argues that these campaigns weakened the political and economic capacity of the Golden Horde, while its subsequent fragmentation cannot be explained solely by Timur's military campaigns. Accordingly, the research situates Timurid–Golden Horde relations within the broader processes of long-term political transformation in Eurasia.

Keywords

Timurid State, Golden Horde, Amir Timur, Khan Tokhtamysh, Battle of Kondurcha, Battle of the Terek, Eurasia, fourteenth century

EMİR TİMUR’UN İZMİR SEFERİ VE LİMAN KALESİNİN FETHİ

Öğr. Gör. Benövşe Celalzade

Sumqayıt Devlet Üniversitesi | Benovse.celalzade[at]sdu.edu.az

ORCID: 0000-0002-4032-2050

Özet

XIV. yüzyılın sonları ile XV. yüzyılın başları, Anadolu ve Doğu Akdeniz’de siyasi ve askerî güç dengelerinin önemli ölçüde değiştiği bir dönem olmuştur. Bu bağlamda Emir Timur’un 1402 Ankara Savaşı’nın ardından İzmir’e yönelmesi, yalnızca bir askerî sefer olarak değil, Batı Anadolu ve Ege bölgesindeki siyasi ve stratejik ilişkilerin yeniden şekillenmesi açısından da değerlendirilmelidir. Bu çalışmanın amacı, Timur’un İzmir seferinin siyasi motivasyonlarını, Liman Kalesi’nin kuşatılması ve ele geçirilmesi sürecini ve bu gelişmelerin bölgesel güç dengesi üzerindeki etkilerini incelemektir. Araştırmada, dönemin kaynakları ve modern tarih yazımı çalışmaları temelinde kronolojik ve karşılaştırmalı analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. XIV. yüzyılın ortalarından itibaren Aşağı Şehir’i oluşturan İzmir Liman Kalesi’nin Hospitalier Şövalyeleri’nin kontrolünde bulunması, şehri Anadolu kıyılarında önemli bir askerî ve stratejik konuma dönüştürmüştür. Timur’un 1402 yılında kaleye yönelik gerçekleştirdiği sefer, İzmir’de uzun süredir devam eden siyasi bölünmeye son vermiştir. Araştırma, Liman Kalesi’nin ele geçirilmesinin yalnızca Timur’un askerî üstünlüğünü ortaya koymadığını, aynı zamanda Batı Anadolu’daki siyasi nüfuzun yeniden dağılımına ve bölgede Türk hâkimiyetinin güçlenmesine katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu bakımdan İzmir seferi, Timur’un daha geniş kapsamlı Anadolu politikasının önemli bir unsuru olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler

Emir Timur, İzmir, Liman Kalesi, Hospitalier Şövalyeleri, Anadolu, 1402, Ege Denizi, Timurlular

AMİR TIMUR'S CAMPAIGN TO SMYRNA AND THE CONQUEST OF THE PORT FORTRESS

Abstract

The late fourteenth and early fifteenth centuries constituted a period of significant transformation in the political and military balance of power in Anatolia and the Eastern Mediterranean. In this context, Amir Timur's advance toward Smyrna following the Battle of Ankara in 1402 should be examined not merely as a military campaign, but also in terms of its role in reshaping the political and strategic relations of Western Anatolia and the Aegean region. The aim of this study is to examine the political motivations behind Timur's campaign to Smyrna, the siege and capture of the Port Fortress, and the impact of these developments on the regional balance of power. The research employs chronological and comparative analysis based on contemporary sources and modern historiographical studies. From the mid-fourteenth century onward, the Port Fortress of Smyrna, which constituted the Lower City, remained under the control of the Knights Hospitaller, transforming the city into an important military and strategic position along the Anatolian coast. Timur's campaign against the fortress in 1402 brought an end to the long-standing political division of Smyrna. The study demonstrates that the capture of the Port Fortress not only revealed Timur's military superiority but also contributed to the redistribution of political influence in Western Anatolia and the consolidation of Turkish rule in the region. In this respect, the campaign to Smyrna may be regarded as an important component of Timur's broader Anatolian policy.

Keywords

Amir Timur, Smyrna, Port Fortress, Knights Hospitaller, Anatolia, 1402, Aegean Sea, Timurids

BÂBÜRLÜ DEVLETİ'NE AİT ESERLERİN DÜNYA MÜZELERİNDE SAKLANMASI VE İNCELENMESİ MESELELERİ

Dr. Davronbek Olimjonov

Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Temurilər Tarihi Devlet Müzesi
davronbek040291[at]gmail.com

Özet

Bu makalede, Bâbürlü Devleti (1526–1857) dönemine ait maddi ve yazılı eserlerin günümüzde dünyanın çeşitli müze ve kütüphanelerinde saklanma durumu incelenmektedir. Minyatür resimler, yazmalar, mücevherat, silah-zırh takımları, kumaşlar ve mimari detaylardan oluşan bu miras; sömürgecilik politikaları, diplomatik hediyeler, özel koleksiyonculuk ve antika piyasası ilişkileri sonucunda Büyük Britanya, ABD, Fransa, Rusya, Katar ve Kanada gibi ülkelerin büyük müzelerine dağılmıştır. British Museum, Victoria and Albert Museum, British Library, Metropolitan Sanat Müzesi, Smithsonian Enstitüsü, Louvre, Saint Petersburg'daki Devlet Hermitage Müzesi ve diğer kurumlardaki başlıca eserler incelenerek, bunların Hindistan ve Özbekistan'daki vatan yadigârlarıyla karşılaştırmalı konumu ortaya konulmaktadır. Bâbürnâme yazmalarının dört ana nüshası örneğinde mirasın dağılımının tarihî mekanizması açığa çıkarılmakta; ayrıca kültürel mirasın iadesi (restitüsyon) konusundaki güncel uluslararası tartışmalar ile Andican'daki “Bâbürlü ve Dünya Kültürü” Müzesi faaliyeti örneğinde mirasın kopyalarının vatana kazandırılması tecrübesi ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Bâbürlü Devleti, müzecilik, Bâbürnâme yazmaları, Büyük Moğol sanatı, kültürel miras, restitüsyon, British Museum, Hermitage, Andican, Zahirüddîn Muhammed Bâbürlü

THE PRESERVATION AND STUDY OF EXHIBITS RELATED TO THE BABURID STATE IN WORLD MUSEUMS

Abstract

This article examines the current state of preservation of the material and written heritage of the Baburid (Mughal) state (1526–1857) in museums and libraries around the world. Manuscripts, miniature paintings, jewellery, arms and armour, textiles and architectural fragments belonging to this heritage were dispersed to major museums in Great Britain, the USA, France, Russia, Qatar and Canada as a result of colonial policy, diplomatic gifts, private collecting and the antiquities market. The collections of the British Museum, the Victoria and Albert Museum, the British Library, the Metropolitan Museum of Art, the Smithsonian Institution, the Louvre and the State Hermitage Museum are examined and compared with the heritage preserved in India and Uzbekistan. Using the four principal illustrated copies of the Baburnama as a case study, the article reconstructs the historical mechanism of dispersal and discusses contemporary international debates on restitution, as well as the experience of repatriating copies of the heritage through the “Babur and World Culture” museum in Andijan.

Keywords

Baburid state, museology, Baburnama manuscripts, Mughal art, cultural heritage, restitution, British Museum, Hermitage, Andijan, Zahiriddin Muhammad Babur

ÖZBEKİSTAN-UNESCO: EMİR TİMUR VE TİMURLULARIN TARİHİ VE KÜLTÜREL MİRASINDAN MODERN ULUSLARARASI KÜLTÜREL DİYALOĞA DOĞRU

Dr. Öğr. Üyesi Mamurahon Asrorhocayeva

Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi

mamurakhonasrorkhujaeva[at]gmail.com

ORCID: 0009-0000-8136-1489

Özet

Tarihî ve kültürel miras, özellikle çok taraflı kültürel işbirliği çerçevelerine entegre edildiğinde, çağdaş uluslararası kültürel diyalog açısından önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Emir Timur ve Timurîlerle ilişkilendirilen tarihî ve kültürel miras, Özbekistan'ın tarihî kimliğinde ve Orta Asya'nın kültürel temsili açısından önemli bir yere sahiptir. Tarihî gelişimi Timur dönemiyle yakından bağlantılı olan Semerkant ve Şehrisabz'ın UNESCO tarafından uluslararası düzeyde tanınması, söz konusu mirasın korunmasına ve uluslararası alanda görünürliğünün artırılmasına katkı sağlamıştır. Bu bağlamda, bu çalışma Özbekistan-UNESCO işbirliğinin gelişimini ve Timur dönemi tarihî ve kültürel mirasının Özbekistan'ın çok taraflı kültürel diplomasisi çerçevesinde nasıl çağdaş bir anlam kazandığını incelemektedir. Araştırmada tarihsel-kurumsal analiz, belge analizi ve vaka çalışması yöntemlerinden yararlanılarak UNESCO'nun ilgili mekanizmaları, Dünya Mirası çerçevesindeki uygulamalar ve Özbekistan'la bağlantılı olarak seçilmiş uluslararası kültürel girişimler ele alınmaktadır. Mirasın korunması, uluslararası kültürel tanınırlık ve kültürlerarası diyalog platformlarının geliştirilmesi arasındaki ilişkiye özel önem verilmektedir. Çalışma, UNESCO-Özbekistan işbirliğinin tarihî mirasın yalnızca korunması gereken bir unsur olmaktan çıkarak çağdaş kültürel etkileşim, akademik işbirliği ve uluslararası diyalog için bir kaynağa dönüştürülmesini mümkün kılan kurumsal bir çerçeve sunduğunu ortaya koymaktadır. Analiz ayrıca Semerkant'ın tarihî miras ile çağdaş çok taraflı kültürel etkileşim arasında bağlantı kuran sembolik ve kurumsal bir alan olarak önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler

Özbekistan, UNESCO, Emir Timur, Timurîler, kültürel miras, kültürel diplomasi, kültürlerarası diyalog, çok taraflı diplomasi

UZBEKISTAN-UNESCO: FROM THE HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE OF AMIR TEMUR AND THE TEMURIDS TOWARDS MODERN INTERNATIONAL CULTURAL DIALOGUE

Abstract

Historical and cultural heritage is an important resource for contemporary international cultural dialogue, particularly when integrated into multilateral frameworks of cultural cooperation. The heritage associated with Amir Temur and the Temurids occupies a significant place in Uzbekistan's historical identity and in the cultural representation of Central Asia. UNESCO recognition of Samarkand and Shakhristabz, whose historical development is closely connected with the Timurid period, has contributed to the international articulation and preservation of this heritage. Against this background, the study examines the evolution of Uzbekistan–UNESCO cooperation and how Timurid historical and cultural heritage has acquired contemporary significance within Uzbekistan's multilateral cultural diplomacy. Using historical-institutional analysis, document analysis, and a case-study approach, the research considers UNESCO instruments, World Heritage mechanisms, and selected international cultural initiatives involving Uzbekistan. It pays particular attention to the relationship between heritage preservation, international cultural recognition, and the development of platforms for intercultural dialogue. The study argues that UNESCO–Uzbekistan cooperation provides an institutional framework through which historical heritage can shift from an object of preservation to a resource for contemporary cultural interaction, academic cooperation, and international dialogue. The analysis further shows Samarkand's relevance as a symbolic and institutional space that connects historical heritage with contemporary multilateral cultural engagement.

Keywords

Uzbekistan, UNESCO, Amir Temur, Temurids, cultural heritage, cultural diplomacy, intercultural dialogue, multilateral diplomacy

TİMURLULAR DÖNEMİNDE SİYASÎ BİR KURUM OLARAK TİRMİZ SEYYİDLERİ

Prof. Dr. Nodir Karimov

Taşkent Devlet Şarkiyat Üniversitesi | nodir-karimov[at]list.ru

ORCID: 0000-0001-5127-8713

Özet

Bu makalede Tirmiz Seyyidlerinin (Hudâvendzâdeler) Timurlu Devleti'nin siyasî hayatındaki rolü incelenmektedir. Tirmiz Seyyidleri XIV. yüzyıldan önce de bölgede nüfuzlu bir dinî ve sosyal zümre konumundaydı. Çalışmada, Emir Timur'un iktidara geldiği dönemden itibaren bu zümrenin Timurlu siyasetinde üstlendiği görevler ele alınmaktadır. Nizâmeddin Şâmî ve Şerefeddin Ali Yezdî'nin *Zafernâmeleri*, Hâfız-ı Ebrû'nun eserleri ve Abdürrez-zâk Semerkandî'nin *Matla 'u 's-sa 'deyn ve mecma 'u 'l-bahreyn* adlı eserindeki bilgiler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede seyyidlerin kurultaylara katılımı, nakiplik ve diğer dinî görevlerdeki faaliyetleri, hane-dan mensupları arasındaki anlaşmazlıklarda üstlendikleri arabuluculuk rolü ile kendilerine tanınan soyurgal ve vakıf imtiyazları tespit edilmiştir. Sul-tan Saadet Külliyesi de ailenin sosyal konumunu gösteren bir kaynak olarak değerlendirmeye dâhil edilmiştir. Elde edilen bulgular, Timurluların Tirmiz Seyyidlerine dayanarak hâkimiyetlerinin dinî temellerini güçlendirdiklerini, yerel halk ve seçkinlerle ilişkilerini düzenlediklerini göstermektedir. Bu ba-kımdan Tirmiz Seyyidleri, Timurlu yönetim sisteminin ayrılmaz bir parçası olan istikrarlı bir siyasî kurum olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler

Timurlular, Emir Timur, Tirmiz Seyyidleri, Hudâvendzâdeler, siyasî meşruiyet, nakiplik, soyurgal, vakıf, Sultan Saadet

THE SAYYIDS OF TERMEZ AS A POLITICAL INSTITUTION UNDER THE TIMURIDS

Abstract

This article examines the role of the Sayyids of Termez (Khudawandzadas) in the political life of the Timurid state. The Sayyids of Termez had already been an influential religious and social group in the region before the fourteenth century. The study considers the functions they performed in Timurid politics from the time Amir Temur came to power. It compares the accounts of the *Zafarnamas* of Nizam al-Din Shami and Sharaf al-Din 'Ali Yazdi, the works of Hafiz-i Abru, and 'Abd al-Razzaq Samarqandi's *Matla' al-sa'dayn wa majma' al-bahrayn*. On this basis, it identifies the sayyids' participation in kurultais, their tenure of the office of naqib and other religious posts, their mediation in conflicts among members of the dynasty, and the soyurghal and waqf privileges granted to them. The Sultan Saodat complex is also used as evidence of the family's social standing. The findings show that the Timurids relied on the Sayyids of Termez to reinforce the religious foundations of their rule and to manage relations with the local population and elites. In this respect, the Sayyids of Termez can be regarded as a stable political institution and an integral part of the Timurid system of government.

Keywords

Timurids, Amir Temur, Sayyids of Termez, Khudawandzadas, political legitimacy, naqib, soyurghal, waqf, Sultan Saodat

EMİR TİMUR VE TİMURLULAR MİRASININ MİLLÎ KİMLİK BİLİNCİNDEKİ ÖNEMİ

Doç. Dr. Mirzohid Askarov

Taşkent Devlet Şarkiyat Üniversitesi | mirzokhid.askarov90[at]gmail.com

ORCID: 0000-0002-0398-563X

Özet

Bağımsızlık yıllarında Emir Timur'un şahsiyeti ve Timurlu mirası, Özbek halkının millî kimlik bilincinin temel dayanaklarından biri hâline gelmiştir. Sovyet tarih yazıcılığında ağırlıklı olarak fatih olarak yorumlanan Sahipkiran, 1991'den sonra devlet geleneğinin sembolü ve ilmin hamisi olarak kamuoyunun bilincine geri dönmüştür: Taşkent'te heykeli dikilmiş (1993), 660. yıl dönümü UNESCO'nun katılımıyla kutlanarak Timurlular Tarihi Devlet Müzesi açılmış (1996), 690. yıl dönümü münasebetiyle müze sergisi yenilenmiş ve nisan ayı "Emir Timur Ayı" ilan edilmiştir (2026). Bildiride Timurlu mirası üç soru etrafında ele alınmaktadır: resmî tanınmadan önce halk hafızasında hangi tasavvurlar korunmuştu; devlet kurumları (jübileler, müzeler, ders kitapları) bu mirası nasıl sistemleştirdi; günümüzde, özellikle "Üçüncü Rönesans" fikri çerçevesinde, bu mirasa hangi anlamlar yüklenmektedir. Ayrıca İngilizce literatürde (B. F. Manz, L. L. Adams, A. F. March) Emir Timur'a gösterilen saygıyı "icat edilmiş gelenek" olarak açıklayan görüşler eleştirel biçimde değerlendirilmekte; bu yaklaşımın, mirasın yerel kültürel hafızadaki derin köklerini yeterince dikkate almadığı gösterilmektedir. Timurlu mirasının bölge halkları ve geniş Türk dünyası için ortak bir değer olduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Emir Timur, Timurlular, millî kimlik bilinci, tarihi hafıza, devlet geleneği, tarih yazıcılığı

THE SIGNIFICANCE OF THE LEGACY OF AMIR TEMUR AND THE TIMURIDS FOR NATIONAL SELF-AWARENESS

Abstract

Since independence, the figure of Amir Temur and the Timurid legacy have become one of the anchoring points of Uzbek national self-awareness. Portrayed in Soviet historiography chiefly as a conqueror, after 1991 Temur returned to public consciousness as a symbol of statehood traditions and a patron of learning: his monument was erected in Tashkent (1993), the 660th anniversary was celebrated with the participation of UNESCO and the State Museum of the History of the Timurids opened (1996), and for the 690th anniversary the museum's exposition was renewed and April was designated "Amir Temur Month" (2026). The paper examines the Timurid legacy through three questions: what representations survived in popular memory before official recognition; how state institutions (jubilees, museums, textbooks) systematized this heritage; and what meanings are attached to it today, notably within the concept of the "Third Renaissance". It also critically assesses the views in English-language scholarship (B. F. Manz, L. L. Adams, A. F. March) that explain the veneration of Temur as an "invented tradition", arguing that this approach underestimates the deep roots of the legacy in local cultural memory. The Timurid heritage is shown to be a shared value for the peoples of the region and the wider Turkic world.

Keywords

Amir Temur, Timurids, national self-awareness, historical memory, traditions of statehood, historiography

TİMURLULAR DÖNEMİNİN DEĞERLİ BİR ESERİ OLARAK *BAHTİYARNÂME*'NİN UYGUR YAZILI NÜSHASI

Prof. Dr. Kasımcan Sadıkov

Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi | kasimjonsadikov[at]gmail.com

ORCID: 000-0002-2002-5171

Özet

Bahtiyarnâme, Timurlular döneminde Uygur yazısıyla istinsah edilen son derece kıymetli ve nadir metinler arasında yer alır. Bugün Oxford Üniversitesi Bodleian Kütüphanesi'nde (MS. Huntington 598) muhafaza edilen 148 varaklık bu nüsha, hicri 838 yılı Zilhicce ayının başında (miladî 28 Haziran 1435) Yezd şehrinde Mansur Bahşı tarafından kaleme alınmıştır. Kırmızı çizgilerle çevrelenmiş, düzenli ve güzel bir yazı mahsulü olan eserin sayfalarında paygiri işaretlerine yer verilmiştir; ancak bu işaretlerin bazı yerlerde uyuşmaması, metinde varak eksiklikleri veya karışıklıkları bulunduğunu göstermektedir. İlk sayfası süslemeli bir unvanla başlayan eserin metni siyah mürekkeple yazılmış; bölüm numaraları, bağlayıcı ifadeler, kişi ve yer adları ise kırmızı mürekkeple özenle belirtilmiştir. Bir ana kıssa ile çok sayıda hikâyeyi barındıran karmaşık yapısıyla Türk klasik edebiyatında önemli bir konuma sahip olan *Bahtiyarnâme*, mukaddimesinde belirtildiği üzere on acayip hikâyeden oluşmaktadır. Eski Özbek (Çağatay) yazısıyla yüksek bir belagat düzeyinde kaleme alınan eserin dilinde, günümüzde unutulmuş pek çok fonetik ve lexicel unsur yer almakta; bu durum klasik metin geleneğinin zenginliğini gözler önüne sermektedir. Özellikle Arapça ve Farsçadan alınan alıntı kelimelerin Uygur yazısında Türkçe ses değerleriyle karşılanması, İslam dönemi Uygur yazmalarına mahsus diakritik Arapça harf eklemeleriyle desteklenmiştir. Eserin yayıma hazırlanmasında, eksik varakların tespiti ve imla hususlarının titizlikle ele alınması büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler

Timurlular dönemi, Türk yazı kültürü, Uygur yazısı, Uygur yazılı yazma, yazma kitap, eser nüshası

THE UYGHUR WRITTEN COPY OF *BAKHTIYARNAME* AS A VALUABLE MONUMENT OF THE TIMURID ERA

Abstract

Bahtiyârname stands as one of the exceptionally valuable and rare literary texts copied in the Uighur script during the Timurid period. Currently preserved in the Bodleian Library at Oxford University (MS. Huntington 598), this 148-folio manuscript was penned by Mansur Bakhshi in the city of Yazd at the beginning of Dhu al-Hijja 838 AH (June 28, 1435 CE). Exhibiting a neat and elegant hand within a text block enclosed by red ruled lines, the manuscript features catchwords (*paygir*) at the bottom of its pages; however, discrepancies in these markers in certain places indicate the presence of missing folios or textual misplacements. Opening with an ornate title headpiece on its first page, the main text is rendered in black ink, while chapter numbers, transitional markers, and proper and place names are carefully highlighted in red. Possessing a complex structure that encompasses a primary frame story alongside numerous embedded tales, *Bahtiyârname* occupies a significant position in classical Turkic literature and consists of ten wondrous stories, as noted in its introduction. Composed in the Old Uzbek (Chagatai) literary language with an elevated level of eloquence, the text incorporates numerous phonetic and lexical elements that have fallen into oblivion today, thereby laying bare the richness of the classical textual tradition. In particular, the phonetic representation of loanwords from Arabic and Persian using native Turkic values within the Uighur script is reinforced by the inclusion of supplementary Arabic diacritic letters characteristic of Islamic-era Uighur manuscripts. In preparing the work for publication, the identification of missing folios and the meticulous handling of orthographic issues are of paramount importance.

Keywords

Timurid period, Turkic writing culture, Uighur script, Uighur-script manuscript, manuscript book, textual copy

TİMURLU DEVLET YAPISININ TARİHİ: BÂBÜRNÂME ÖRNEĞİNDE BİR İNCELEME

Dr. Askari Madraimov

Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi | askariy_madraimov[at]tsuos.uz
ORCID: 0009-0000-2238-2888

Özet

Bâbürnâme, Zahîrüddin Muhammed Bâbü'r'ün XV. yüzyılın sonu ile XVI. yüzyılın ilk üçte biri arasındaki olayları kapsayan otobiyografik eseridir ve Timurlu devlet yapısının işleyişine dair bilgi veren istisnâî bir kaynaktır – yazarı bizzat hanedan mensubu ve bir dönem hükümdar olmuştur. Resmî saray tarihçiliğinin aksine eser, iktidarın ilan edilen değil fiilen işleyen pratiğini – bekler arasındaki ihanetleri ve merkezî yönetimin çözülüşünü de içerecek şekilde – kaydetmektedir. Çalışma, kaynağın verilerine dayanarak Timurlu devlet yapısının üç kurumunu ele almaktadır. Birincisi, hanedanın meşruiyet ilkesidir: Emîr Temür soyundan gelme ve kıdem ilkesi resmî kural olarak kabul edilmekle birlikte, tahta çıkış fiilen beklerin uzlaşmasıyla belirlenmekte, bu da veraset mücadelelerini kalıcı hale getirmekteydi. İkincisi, emîr-tarhan zümresinin gerçek iktidar merkezi olarak rolüdür: askerî kumanda ile idarî yönetim aynı ellerde birleşmiş, ancak bu zümrenin hükümdara bağıllığı şartlı kalmıştır – Bâbü'r'ün doğrudan tanıklığına göre, tarhanların Semerkand ve Buhara üzerindeki fiilî iktidarı bu duruma örnektir. Üçüncüsü, ulus/vilayet-tüman-şehir hiyerarşisi ve suyurgal uygulaması üzerinden yürütülen toprak yönetimidir; *Bâbürnâme*'de suyurgal terimi geçmese de toprak tahsisi pratiği eserde sıkça betimlenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Bâbürnâme, Timurlu devlet yapısı, hanedan meşruiyeti, emîr-tarhan zümresi, suyurgal, toprak yönetimi

THE HISTORY OF TIMURID STATEHOOD IN THE BABURNAME

Abstract

The Baburname, the autobiographical work of Zahir al-Din Muhammad Babur, covers events from the end of the fifteenth century to the first third of the sixteenth century and constitutes an exceptional source on the functioning of Timurid statehood, written by an author who was himself a member of the dynasty and, for a period, a ruler. Unlike official court historiography, the work records the actual rather than the declared practice of power, including betrayals among the beks and the disintegration of central authority. Drawing on the evidence of the source, the study examines three institutions of Timurid statehood. The first is the principle of dynastic legitimacy: descent from Amir Temur and the rule of seniority were formally recognized, yet accession to the throne was in practice determined by agreement among the beks, which made succession disputes a permanent feature of political life. The second is the role of the emir-tarkhan elite as the actual center of power: military command and administrative authority were combined in the same hands, but the loyalty of this elite to the ruler remained conditional – as Babur's own testimony shows in the case of the tarkhans' effective control over Samarkand and Bukhara. The third is territorial administration through the hierarchy of ulus/viloyat–tuman–city and the practice of suyurgal grants; although the term suyurgal itself does not appear in the Baburname, the practice of territorial assignment is described repeatedly throughout the text.

Keywords

Baburname, Timurid statehood, dynastic legitimacy, emir-tarkhan elite, suyurgal, territorial administration

EMİR TİMUR VE SAFEVİYYE ŞEYHİ HOCA ALİ: ERDEBİL VAKIFLARI VE GÖRÜŞME RİVAYETİNİN TARİHİ KAYNAKLARI

Dr. Günel Rahimli

Batı Kaspi Üniversitesi / Bakü Devlet Üniversitesi | gunel.rehimli.wcu.edu.az
ORCID: 0000-0002-5946-2969

Özet

Emir Timur ile Safeviyye şeyhi Hoca Ali arasında gerçekleştiği rivayet edilen görüşme, Safeviyye'nin erken dönem tarihine ilişkin anlatıların önemli unsurlarından biridir. Bu görüşmeyle bağlantılı olarak Erdebil ve çevresindeki bazı gelirlerin Safeviyye'ye tahsis edildiği ve Emir Timur'un Anadolu seferi sırasında ele geçirilen Rum esirlerinin Hoca Ali'nin talebi üzerine serbest bırakıldığı bazı kaynaklarda aktarılmaktadır. Ancak söz konusu anlatıların hangi döneme ait kaynaklara dayandığı ve Timurlu dönemine ait belgelerle ne ölçüde örtüştüğü meselesi açık değildir. Bu nedenle bu problemin farklı dönemlere ait kaynaklar üzerinden yeniden ele alınması gerekmektedir. Çalışmada Timurlu dönemine ait kronikler ve belgeler ile Safevi tarih yazıcılığının erken örnekleri karşılaştırılmıştır. Kaynakların olayları hangi bağlamda aktardığı, anlatılar arasındaki benzerlik ve farklılıklar ve bazı rivayetlerin sonraki dönemlerde nasıl şekillendiği kaynak tenkidi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bunun yanında Erdebil'deki Safevi dergâhının ekonomik konumu, vakıflar ve Timurlu yönetimi ile dergâh arasındaki himaye ilişkisi de dikkate alınmıştır. Çalışmanın amacı, Timur-Hoca Ali görüşmesi hakkındaki anlatıların tarihsel dayanaklarını ortaya koymak ve bu anlatıların oluşum sürecini takip etmektir. Bu çerçevede Timur ile Safeviyye arasındaki ilişkiler yalnızca sonraki Safevi kroniklerinde yer alan rivayetler üzerinden değil, Timurlu ve erken Safevi kaynaklarının birlikte değerlendirilmesiyle ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Emir Timur, Hoca Ali, Safeviyye, Erdebil, Vakıf, Timurlular

AMIR TIMUR AND THE SAFAVIYYA SHEIKH KHOJA ALI: ARDABIL ENDOWMENTS AND THE HISTORICAL SOURCES OF THE MEETING NARRATIVE

Abstract

The alleged meeting between Amir Timur and Safaviyya leader Sheikh Khoja Ali is a core narrative of early Safavid history. Historical sources state this crucial encounter secured Ardabil endowments for the religious order and facilitated the release of Anatolian captives at Khoja Ali's explicit request. However, the exact provenance of these accounts and their systematic alignment with authentic Timurid records remain open to debate. This study rigorously compares Timurid-era chronicles and administrative documents with early Safavid historiography using critical source analysis. It examines the socio-political contexts, narrative variations, and subsequent hagiographical evolution of these traditions, while analyzing the economic position of the Ardabil shrine and its patronage under Timurid rule. The primary objective is to uncover the historical grounds of this meeting and its endowments. By synthesizing Timurid and early Safavid source corpora rather than relying solely on later chronicles, this research re-evaluates the socio-economic standing of the Safaviyya under Khoja Ali within the broader Timurid geopolitical framework.

Keywords

Amir Timur, Sheikh Khoja Ali, Safaviyya Order, Ardabil, Endowment, Timurids

TEMÜRLÜLER SALTANATINDA SULTAN EBU SAİD MİRZA'NIN YERİ VE ONUN DIŞ SİYASETİ

Dr. Hurşid Fayziyev

Özbekistan Bilimler Akademisi Temürlüler Tarihi Devlet Müzesi

Özet

Bu makalede, Şahruh Mirza'nın vefatından sonraki dönemde Temürlü şehzadeler arasında taht için karşılıklı çekişmelerin ortaya çıktığı bir durumda, uzağı gören siyaseti sayesinde saltanatı yeniden merkezileştirmeyi başaran ve iç ile dış siyasette devlet güvenliği ile çıkarlarından hareketle halkı yöneten Sultan Ebu Said Mirza'nın şahsiyeti, onun çok yönlü siyasi faaliyeti, Temürlüler saltanatının yeniden merkezileştirilmesindeki yeri ve rolü tarihî kaynaklardaki bilgiler esasında tahlil edilmiştir. Özellikle onun Semerkant hükümdarı Abdullah Mirza ile Horasan hükümdarı Ebu'l-Kasım Babür Mirza, Ak Orda hükümdarı Ebu'l-Hayr Han ve Moğulistan hükümdarları ile yürüttüğü siyasi münasebetler; ayrıca söz konusu hükümdarın Batı İran ve Azerbaycan bölgesi meselesinde Karakoyunlu Cihanşah ve Akkoyunlu Hasan Bey ile askerî, siyasî ve diplomatik ilişkileri hakkında bilgi verilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Temürlüler, Akkoyunlular, Karakoyunlular, Emir Timur, Şahruh Mirza, Sultan Ebu Said Mirza

THE ROLE OF SULTAN ABU SA'ID MIRZO IN THE TEMURID STATE AND HIS FOREIGN POLICY

Abstract

In this article the personality and multifaceted political activities of Sultan Abu Sa'id Mirzo, who was able to amid the internecine conflicts among the Temurid princes that arose following the death of Shahrukh Mirzo in the struggle for the throne, succeeded in re-centralizing the state through his far-sighted policies are analyzed on the basis of information contained in historical sources. Particular attention is paid to his role and significance in restoring a centralized system of governance within the Temurid state, as well as to his domestic and foreign policies, which were guided by the principles of ensuring state security and safeguarding state interests. In particular, the article examines Abu Sa'id Mirzo's political relations with Abdallah Mirzo the ruler of Samarkand and Abu'qasim Babur Mirzo the ruler of Khorasan; Abulkhayr Khan the ruler of the White Horde and the rulers of Moghulistan. In addition, it addresses the military, political, and diplomatic relations of this ruler with Jahan Shah of the Qara Qoyunlu and Hasan Beg of the Aq Qoyunlu in the context of political and territorial issues concerning Western Iran and the region of Azerbaijan.

Keywords

*The Timurids, Aq Qoyunlu, Qara Qoyunlu, Amir Temur, Shahrukh Mirzo,
Sultan Abu Sa'id Mirzo*

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

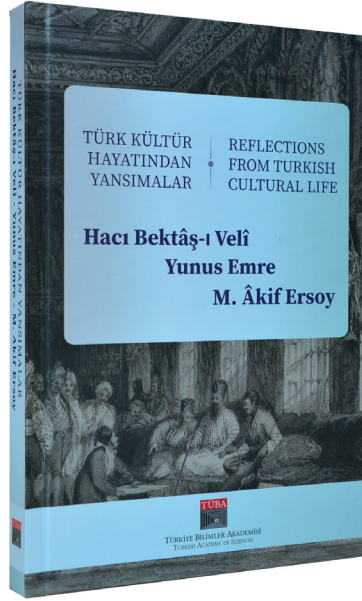

BABÜR ŞAH ve MİRASI

HİNDİSTAN'DA İKTİDARA GELİŞİNİN 500. YIL DÖNÜMÜ SEMPOZYUMU

20-21 Kasım 2026, Ankara

“Türk Kültür Hayatından Yansımalar: Hacı Bektâş-ı Velî Yunus Emre Mehmed Âkif Ersoy Üzerine Uluslararası Araştırmalar”

TÜBA tarafından desteklenen ve Gürcistan, Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan ve Moğolistan’dan Türkiye’ye gelerek çeşitli üniversitelerde araştırmalar yapan Türkologlar ile alanlarında uzman danışman hocaları itarafından hazırlandı. Eser, Türk kültür ve medeniyetinin üç önemli şahsiyet Hacı Bektâş-ı Velî, Yunus Emre ve Mehmed Âkif Ersoy’u mercek altına alıyor. Bu üç ismin hayatları, düşünceleri ve eserleri akademik bir perspektiften inceliyor. Eser yalnızca Türk dünyası için değil, dünya kültürel mirası açısından da büyük önem taşıyor.

Cengiz Han ve Mirası

Moğol İmparatorluğu'nun kurucusu Cengiz Han, tüm dünyayı ve toplumları etkilemiş tarihsel bir figürdür. Asya halklarına getirdiği askeri, ekonomik ve siyasi değişimler zamanla diğer bölgelere yayılmıştır. O, kendi çağında bütüncül bir dünya tasavvuru ile yola çıkmış ve güçlü bir merkezi sistemi teşkil etmenin mücadelesini verdi. Cengiz Han sadece kendi toplumunun değil Türk dünyasının ve diğer toplumların tarihini, kültürünü ve mimarisini belli zaviyelerden etkiledi. Döneminde komşu olduğu Çinliler ve Ruslar başta olmak üzere diğer Asya toplumlarının siyasi tarihlerinde etkin bir yere sahip. Cengiz Han'ın kurduğu imparatorluk sistemi, kendine özgü ekonomik ve toplumsal kurumları ile imparatorluğun büyümesinin ve yayılmasının sırrı oldu. Bu eser multidisipliner bir yaklaşımla 17 bölümde Cengiz Han'ı ve onun mirasını çok boyutlu ve kapsamlı olarak ele alıyor.

Beylik’ten Cihan Devleti’ne Osmanlılar

Kitap, Osmanlı Beyliği’ni siyasi, kültürel, sosyal ve dini yönlerini detaylarıyla inceliyor, Osmanlı Beyliği’nin kuruluşundan imparatorluğa kadar gelişen süreci ele alıyor. 1. cilt, Osmanlı’nın kuruluşuna dair yeni meseleler ve önemli fetihlere odaklanırken, 2. cilt alimler, sufiler ve sosyal yapının detaylı bir analizini sunuyor. Osmanlı tarihinin ilk dönemlerine dair yeni ve kapsamlı bilgiler sunarak bu alandaki bilimsel literatüre önemli katkılarda bulunuyor. Özellikle Osmanlı’nın siyasi, sosyal ve dini yapısına dair ayrıntıları sunarak, bu dönemin tarihsel dinamiklerinin daha iyi anlaşılmasını sağlıyor.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Vedat Dalokay Cad. No: 112
06670 Çankaya - Ankara
Tel: 0312 442 29 03

www.tuba.gov.tr

www.tuba.gov.tr

x.com/TUBAakademi

www.facebook.com/TUBAakademi